

KURBAN RİSÂLESİ

(Ö N S Ö Z)

Aziz Okuyucu!

Bu Risâlemizde, İslâm Dîni'nin mühim rükünlerinden olan **KURBAN** vecîbesini tanıtmaya çalışacağız.

Kurban'ın; ne yüce mâna ve hikmetler taşıdığını, âyet-i kerîmeler ışığında ve cihân peygamberi **Muhammed Mustafâ** (sallellâhu aleyhi vesellem)'in mübârek hadîs-i şerîf'leri ile îzah etmeğe çalışacağız.

Şüphe yok ki, insanlar Allah'ı tanımak ve ancak O'na kulluk etmek için yaratılmıştır. Bütün **peygamberler**, **veli'**ler ve büyük zâtlar hep bu gayeye hizmet etmiş, hepsi hayatları boyunca Allah'a yaklaşmak ve O'nun rızasını kazanmak için **vesîleler** aramış, bu uğurda nice fedâkârlıklar yapmışlardır.

Yaradılış gâyesini unutanlar ise, geçici dünyalıklar için sayısız zahmet ve sıkıntılara katlanırken, ebedî âhiret hayatı için en ufak zahmeti göze almazlar.

İnsanın hayatında, önüne çıkacak nice tehlikeli **OK**'lar ve belki hiç ummadığı âfetler vardır. (Buhari tecr. sarih 12-196)

Hayat, aslâ dümdüz bir yoldan ibâret değildir. İnsanın, mutlak yolcusu bulunduğu âhiret yolculuğunda zaman zaman karşısına dikilecek oklardan zarar görmeden geçebilmesi kolay değildir.

Yaradılış gayesi itibariyle insan; bu engelleri aşarak, kazasız, belâsız menzile ulaşmak ve yüce Allah'a, **O'nun sevdiği bir KUL** olarak kavuşabilmek mecburiyetindedir.

Bu hedefe doğru; insanı kanatlandırarak, onu Allah'a yaklaştıracak ve ebedî kurtuluşa götürececek şeylerin nelerden ibâret olduğunu sadece dünya akli ile kestirmek mümkün olmadığından, yüce Allah; lütfu ile, keremi ile insanlara peygamber ve kitap göndermiş, böylece, dünya ve âhiretin, kurtuluş yollarını tek tek açıklamıştır.

Peygamberler ve onların vârisleri; yüce Allah'ın, insanlara en büyük nîmetidir. Peygamber ve ona ihsan edilen Allahın kitabı olmasa, insanlar ibadet ve Allah'a kurbiyet şekillerini bilemez, tehlikelerden kurtulma yollarını bulamazlardı.

Zira, dünyaya geldiği andan itibaren insan, upuzun bir yolculuğa çıkmaktadır ki, gençlikten olgunluğa, olgunluktan yaşlılığa.. Kabirden mahşere, sırat köprüsüne ve oradan ebediyet'e, cennet ve cemâlüllah'a uzanan bu uzun yolda insanı ebedî cehenneme sürüklemek için nice tuzaklar ve onu cennetten koparmak için nice engeller önüne çıkar.

Acı tatlı hâdiselerle dolu olan dünya hayâtında, cennetin yollarını Hz. Allah, sürprizlerle donatmış, bir kısım emirler ve hikmetli yasaklarla süslemiştir. İnsanoğlu; abdest almak ve fakire sadaka vermek gibi, pek kolay tekliflere muhâtap olduğu gibi; bâzen, **oğlunu kurban etmek**, Allah yolunda **kendi canını fedâ etmek** gibi ağır imtihanlarla da karşı karşıya gelmiştir.

Allah'a kul olma zevkini tadanlara, **evlâd'ı kurban etmek dahi zor gelmezken**; bu zevki bilmeyenlere; bütün mâlî imkânlarına rağmen senede bir defa, **bir koyunu kurban etmek** bile külfet görünür.

Allah için yapılan her iyilik ve ibâdetin ruhunda, mutlak **yakınlık mânası** vardır. Ancak, **KURBAN** vecîbesi; insanın kendini, ya da evlâdını Allah'a fedâ etme mânası taşıdığından bir bakıma **KURBAN**, Allah'a yaklaşma ve Allah uğrunda fedâkarlığın bir özü, bir simgesi olmuştur. Nitekim **KURBAN**; **Allaha yaklaşılacak şey**, demektir.

Bakarsınız, gaflete dalmış yaşarken bir kısım insanlar; bâzen Allah'a yaklaştıran sebeplerden birine yapışarak, bir anda kulluğun tadını alıp, zirvelere çıkarlar.

Allah ve peygamber aşkı ve Allah dostlarına muhabbet zerâfeti, ilâhî muhabbet kapılarını açarken, İşte **KURBAN** da, insanı **Allâh'a kulluk kerâmeti**'nin tahtına oturtacak **sır**'lar taşır.

Samimiyetle yapılan ve hak uğrunda fedâkarlık şuurunu geliştiren bir **KURBAN**, kişinin günâhlarını kökünden sildirtecek müstesnâ bir mazhariyet kazandırır.

Bir kısım bahtiyarlar, kılıçların gölgesinde, "**Allah Allah**" diyerek koşarken... Bir kısmı da üzerinde bembeyaz ihrâm ve tekbirlerle Arafât'tan inerken... Bazısı da elinde bıçak, önünde kınalanmış yatan bir kurbanla Allah'a **kulluk hazzını** tadararak kurbiyyete ulaşır.

Bunlardan hangisi ile imtihan edildiğini iyi düşünenler ve kaderine düşen imtihan yollarının kolay geçmesi karşısında şükretmesini bilenler, Allah'a götüren bu kurbiyyet helezonlarıyla kanatlanıp arşa yükselecekler. Ebedî cennet ve cemâlüllah'a kavuşacaklar.

Yaradanı ve O'nun emirlerini unutanlar ise, ancak mezar tahtası kafalarına vurunca akıllarını başlarına toplayacak.

İşte bu uzun **ebediyet yolculuğunda**, ufak bir azığımız olsun diye biz de; müftülük görevimiz esnâsında aynı RUH'U paylaştığımız kişilere kurban'la ilgili olarak zaman zaman aktarmağa çalıştığımız ilâhî pırıltılardan bir demeti, "**KURBAN RİSÂLESİ**" adı ile yazılı hale getirmeye çalıştık.

Birinci baskısı, Balıkesir Müftü Muâvini bulunduğum 1963 yılında yapılan ve ikinci baskısı da Ç.Kale Yenice müftüsü bulunduğum 1967 senesinde yapılan bu risâlemizin, genişletilmiş bu üçüncü basımında; kurbanın kudsiyetini açıklamayı ve kurban kesmenin, usûl ve âdâbı ile maddî ve mânevi kazançlarını özet olarak dile getirmeyi ana hedef seçtik. Dikkatten kaçan hususunda, meslekdaşlarımızın ikazlarına intizar edeceğimi bilhassa belirtmek isterim.

Küçük eserimizi Mevlâ, mü'min kardeşlerime faydalı kılsın. Onların duâsı ile bizi, iyi niyetimize bağışlasın. Mahşerde cümlemizi, sevdikleriyle beraber haşrederek rahmetine mazhar kılsın. **Âmîn..** Bihurmeti seyyidil-Mürselîn.
İst.1.12.2002

Emekli Müftü
HÜSNÜ YILMAZ

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ ۖ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴾

1- **Kurban**, Yakınlık manasınadır. Kendisi ile Allah'a yaklaşılan şey, demektir. Bu itibarla dînî manada **kurban** : “Allah'a yaklaşmak için belirli vakitte kesilen hususi hayvanın adıdır”.

Kurban kesmekten asıl maksat; İlâhî emre itâat ve teslimiyetle, insan'ın Allah'a yakınlık kazanmasıdır. Kurban kesmek, **ku'**un Hazret-i Allah'a olan bağıllık ve sadâkatının açık bir tezâhürüdür.

Kurban, Hak yolunda fedâkarlığın bir alâmeti, Cenâb-ı Allah'ın verdiği nimetlerin bir şükranesidir. Bunun neticesi de, bir çok sevaba nâil olmak ve nice felâketlerden kurtulmaktır.

2- Kurban bayramında kesilen kurbanın, Din ıstılâhındaki asıl adı “**Udhiyye kurbanı**”dır. Fıkıh ilminde kurbanın bu isimle anılması, bayram günlerinde kurbanların umumiyetle **Duhâ vakti**, yani kuşluk vaktinde kesilmiş olması sebebiyledir. (Şir'atül İslam sh. 218)

3-Türk dilinde **Kurban** lafzı, Din ıstılâhındaki **Udhiye** kelimesinin karşılığı olarak kullanılır. Kurban da, Udhiyye kelimesi gibi Arapça bir tâbir olmakla beraber, lisânımızda çok kullanıldığından Türkçeleşmiş bir kelime olmuştur.

Kurban, örfümüzde Allâh'a yaklaşmak için kesilen kurbanlığa denilmekte ise de, asıl manası, Allah'a yaklaşmak için sunulan her hangi bir şey demektir. Ki, gerek kurbanlık ve gerek diğer **sadakalardaki** yaklaşma ruhunu ifade eden daha umumî bir mana taşır. (Hak Dini Kur'an dili 3-222)

4- **Kurban kesmek**; Vâcibât-ı İslam'dandır. Bu itibarla bir kimse, kurban kesmek yerine parasını tasadduk edeyim dese veya kurbanın vakti geçmeden onu canlı olarak tasadduk etse; bu câiz olmaz, kurban borcu eda edilmiş olmaz.

Kurbanın rüknü; kurban edilmesi câiz olan hayvanın, usulüne uygun olarak Allah için kanının akıtılmasıdır. (Hindiyye 5-294-Nimetul İslam 1162)

5-Kurban kesildikten sonra eti telef olup zayi olsa dahi vâcip olan borç edâ edilmiş olur. (Hindiye-Şir'atül-İslam : 218)

KURBANIN MEŞRUIYETİ

﴿٢٧﴾ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنِ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ

(Habibim!) **Sen onlara, Âdem'in iki oğlunun haberini hakkıyla oku. Hani ikisi de birer kurban takdim etmişlerdi. Birininki kabul edilmiş, diğerinki ise kabul edilmemişti.** (Maide 27 Sh-113)

Âyet-i kerimesi ve diğer bazı âyet-i kerimelerden anlaşılacağı üzere Önceki ümmetlerde de meşru olan **kurban**; Âhir zaman ümmeti için, hicretin ikinci senesinde meşrû kılınmıştır. Kurban'ın meşrûiyeti; kitap, sünnet ve icmâ-i ümmet ile sâbittir. (Hak dini kur'an dili 9-530)

Kur'ân-ı Kerîm Kevser sûre-i celîlesi'nde şöyle buyrulur :

إِنَّا عَاطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ إِن شَاءَ نَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ

“Resulüm! Şüphesiz biz sana Kevser'i verdik. Sen de Rabbin için namaz kıl ve kurban kesiver. Doğrusu sana hınc besleyendir nesli kesik Ebter” (Hak Dini Kur'an Dili 9-528)

6- Resul-i Ekrem'in evladı Hazret-i Kasım vefat ettiğinde müşriklerden Ebû Cehil, Âs ibni Vâil ve Ukbe bin Muayt gibi nasipsizlerin; kendisine, **nesli kesik** manasında **“Ebter”** demeleri üzerine Hazret-i Allah, bu sûre-i celîle'yi inzal buyurarak münkirlere cevap vermiş ve Resul'ünün neslinin kıyamete kadar devam edeceğine işaret ederek, mahzun olan mübarek kalbini teselli etmiştir. (Elm. 9-511)

İmandan nasibi olmayan müşrikler; yüce peygamberin erkek evlatları Kasım, Abdullah ve İbrahim Hazerâtının vefat etmesiyle, neslinin kesileceğini ve adının, unutulacağını hayâl etmişlerdi.

Halbuki, nice nesillerden kendisine tâbi olan milyarlarca müslüman ve bu müslümanların asırlardır doldurduğu başta **Haremeyn** olmak üzere küre-i arzın her tarafındaki milyonlarca mescid, işte bu sûre-i celîle'nin bereketi ve açık bir mucizesi olmuştur.

Denilmiş oluyor ki : “Resulüm Yâ Muhammed! müşriklerin söylediklerinden sakın mahzun olma! zira, senin adın, kâinat durdukça en yükseklerde olacak. Milyarlarca müslümanın dilinde senin fazl-u kıymetin terennüm edilecek.

Kıyâmete kadar, hep senin getirdiğin din ve senin sünnetin anılacak, mahşerde de, büyük şefâat hakkı sana nasib olacak”.

ASIL NESLİ KESİK OLAN

Senin neslin, dünya durdukça devam edecek ve en yüce duygularla yâd edilecektir. Amma, sana “**Nesli kesildi**” diyen hâinlerin, dünyada ancak hainlikleri anılacak ve ebedî âlemde çekecekleri sonsuz azâb bâki kalacak. Onların; dünyada nesilleri değil, izi bile kalmayacak fakat, senin tertemiz neslin, dünya durdukça devam edecek. Resulüm! Bilesin ki, senin ardından peygamber varisleri olan mümtaz alimler zuhur edecek, hayırlı ümmet, hayırlı nesil ve evlat gibi pek çok ashab ve tabilerin gelecek ve kıyamete kadar devam edecek. (Hak dini k.dili 9-524)

Gerçekten öyle oldu. Kur’an’ın bu mucize ifadeleri muktezasınca Hz. Peygamber (sallellahu aleyhi vesellem)’in mübârek nesli, muhterem kerimesi Hz. Fâtîma’nın evlatları ile ve etbâ da, her biri bir hidâyet yıldızı olan ashâb-ı kiram ile çığ gibi gelişerek asrımızda O’na tâbi olanlar milyarlarla ifade edilir olmuştur. Kıyamete kadar da artarak devam edecektir.

7- Kevser sure-i celîlesi ile, bu manâlar bildirildiği gibi, KEVSER kelimesinin ifadesiyle ayrıca Hazret-i peygamber aleyhisselam’a çok büyük hayırlar ve nimetler ihsân edildiği de, müjdelenmiştir. Bu nimetler, **Kevser** kelimesinin taşıdığı mânadan anlaşılakta olup, risalemize sığdıramadığımız bilgiler tefsirlerde etraflıca açıklanmıştır. Âyet-i kerimede :

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرِ

Rabbının Kevser nimetine ve bütün nimetlerine teşekkür olmak üzere “namaz kıl ve kurban kesiver.

denilmiş olmakla, bu sûre-i celîle’nin delâleti ile **bayram namazı** kılmak ve **kurban kesmek**, ümmet için vâcip olmuştur. Kurbanın sübut ve takrîr’i, Medine-i Münevverede Resulü Allah’ın emir ve sünnetiyle vâki olmuş ve kesinleşmiştir. (Hak Dini kur’an dili 9-529)

8- Hazret-i peygambere olan emir, ümmetine de emir olduğundan bu hükme göre, bütün müminler için, **bayram namazı kılmak** ve **kurban kesmek vâcib’dir.**

9- Kurban kesmek, vitir namazı gibi, i’tikaden vâcip ve amelen farzdır. **Hidâye** ve sâir fıkıh kitaplarında **Udhiyye kurbanı’nın hükmü**, şu hadîs-i şeriflerle de istidlâl edilmiştir : (9-529)

İbnu Mâce’nin Ebû Hureyre (r.a) hazretlerinden rivayet ettikleri üzere :

مَنْ وَجَدَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ وَلَمْ يُضَحِّ فَلَا يَقْرُبَنَّ مُصَلَانَا

“Kim malından bir imkân bulup da Udhiyye kurbanı kesmezse, bizim mescitlerimize yaklaşmasın” Ve yine :

ضَحُوا فَإِنَّهُ سُنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ

Udhiyye kurbanı kesiniz çünkü o babanız İbrahim aleyhisselâm'ın sünnetidir. buyurulmuştur. (İbnu Mâce Edâhi 2)

10- Kütüb-i Sitte'den **Tirmizî**'de kaydedildiğine göre :

Kurban vâcib midir? diye bir kişi Abdullah bin Ömer radiyallahü anhüma'dan sordu O da:

ضَحَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُسْلِمُونَ

Resulûllah sallallahu aleyhi vesellem, Udhiyye kurbanı kesti müslümanlar da kesti, dedi. Adam yine suâlini tekrar etti, o da :

Anlamıyor musun?...Resulûllah sallallahu aleyhi vesellem, Udhiyye kurbanı kesti, müslümanlar da kesti, dedi. (Hak Dini K.dili 9-530)

Tirmizî der ki : **“Bu hadîs-i şerif hasen'dir sahihtir. Halen ehl-i ilim indinde amel bunun üzerinedir. Udhiyye, farz değil lâkin İslam dini'nin temel hükümlerinden bir vecîbe'dir”.** Yine Tirmizî'de Abdullah bin Ömer'den:

“Resulûllah Medîne-i münevvere'de on sene ikaamet etti, hep Udhiyye kurbanı kesiyordu” (Tirmizi Edâhi 11-İbnu Mâce Edâhi,2 Elm.9-530)

Bunlar gösteriyor ki kurban bayramı namazından sonra kurban kesmek, Resulûllah'ın fiil ve emriyle sâbit olmuştur. Kevser sûre-i celilesinin ifade şekli itibariyle Hazret-i peygamber hakkında sâbit ve kesin **farz olmakla** beraber bu farzın, ümmete şumulünde şüphe vâki olduğundan itikâden vâcib olmak üzere takarrur etmiş ve Resulûllah'ın aslâ terk etmediği **İslâm esasında bir esas olmuştur.** (Hak Dini K.dili 9-530)

11- Böyle bir sünnet ise, din'in şeâirinden olarak tarîkat-ı meslûke olmuş manasına bir sünnettir ki, farz'a yakındır. Bu gibilere kat'î farz manasına **vâcib** denilmezse de, terkinde **“mescidimize yaklaşmasın”** gibi tehdit bulunması hasebiyle Hanefî fıkında, şüpheli delil ile sâbit mânasına **Vâcib** denilir ki, **“farz benzeri”** demektir. Onun için İmam-ı A'zam hazretlerinden zâhir-i rivâyette vâcibdir. Diğer mezhep imamlarının **vâcib değil,** demeleri ise, **“farz değil”** manasınadır. (Hak Dini K.Dili 9-531)

İbn-u Hazm, İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe Hazretlerinin : **“Kurban farzdır”** dediğini bile kaydetmiştir. (Buhari. tecrid-i Sarih 12-34)

12- Ashâb-ı kiram'ın büyüklerinden **Zeyd ibni Erkam** Radiyallahu anh'ın, Resulûllah (sallallahu aleyhi vesellem) efendimize :

“Yâ Resulellah! Şu kesilen kurbanlar neyi ifade ediyor?” suâline Resulüllah efendimiz:

“Babanız İbrahim aleyhisselam’ın sünnetidir” cevabını verdi.

-Peki o sünnetten bize ne gibi faydalar vardır, diye sorunca Hazret-i Resulüllah aleyhisselam

-Her kılına bedel bir sevap vardır, buyurdu. (Hak Dini K.D. 9-531)

13- Kevser suresindeki âyet-i kerime :

لِرَبِّكَ şeklinde **“Lâm”** ile gelmiştir ki : **“Rabbin için Namaz kıl ve Kurban kes”** cümlesinde, **“Lâm“** harfi : **“Rabbin için”** manasını ifade etmektedir ve şöyle demek olur :

“O halde Ey Resulüm! sen, o müşriklerin ve inkârcıların ve riyâkar gösterişçilerin aksine olarak; O seni yaratan, yetiştiren ve sana KEVSER’i veren, Kerim Rabbinin rızâsı için, ona ihlâslı olarak namaz kıl ve kurban kes”

Namaz kılmakla beraber, Kurban da kes. Kıymetli canlı mallardan ve hususiyle DEVE gibi iri bedenlerden sırf Rabbinin adına hayır için kurban kes.... Kesiver de :

﴿٢٨﴾ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ

Artık ondan hem kendiniz yeyin, hem de yoksula, fakire yedirin (Hac 28)

وَأَطِعُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ

“Kanaat edip, istemeyen fakire de, isteyen fakire de yedirin” (Hac-36) âyet-i kerimelerinin hükmünce **“Muhtaç olanlara ikram edin!”** buyrulmuştur. Yani denilmiştir ki :

“Fiili olarak tahdis-i nimet eyle, nimeti an ve şükrünü fiilen dile getir. Böylece, Rabbinin sayısız kerem ve ihsanını duyur, insanları sevindir. Ve kurbanlıkların, insan nâmına fedâ olarak kabul edilmiş olmasından dolayı bayram yap” (Hak dini K.dili 9-526)

14- Ayet-i kerimede ifade edilen **“Rabbin için kurban kes”** emri, kurbanın, Allah için hâlis niyet ile yapılmasını zarurî kılar. Bu sebeple Allah için olmayan namaz, namaz olmayacağı gibi, **Allah için kesilmeyen kurban** da, kurban olmaz.

15- Samimiyetle kılınan bir namaz, Allah’a şükrün; kalbî, lisanî ve bedenî her çeşidini içine almakla beraber namaz; **mâlî ibâdet** ve fedakarlığı ihtivâ etmediğinden, **KEVSER** nimetine teşekkür noktasında sâdece namaz ile

yetinilmeyip, onunla birlikte çok önemli bir **mâli fedâkarlık** olan **kurban** da zikredilmiş ve “**Kurban Kes**” buyrularak, bu mühim vazife dahi emredilmiştir.

16 -Şunu da bilmek lazımdır ki, kurban kesmek, zekat ve fitir sadakası gibi hayırlardan daha fazla fedakarlık ifade eden bir ibadettir. Onun için, kurban kesme hususunda malî kudret şart olmakla beraber, zekât kadar **kudret-i müyessire**, (yüksek kudret) şart değildir. **Kudret-i mümekkin**e (yani, az çok imkân verecek bir kudret) kâfidir. (Hak dini 9-527)

Bu itibarla, kurbanda, parası olmayan âileler bile, kendilerinde ileride ödeme gücü görebiliyorsa, borç para alıp kurban kesmeleri uygun olur. Bilhassa zamanımızda bir çok insanlar, ihtiyaçlarını çok defa borçlanarak temin etmektedirler. Hatta nice müslümanların, paraları olmadığı halde, hoşlarına giden lüks ve pahalı eşyaları borç ile almaktan hiç çekinmedikleri, bilinen bir gerçektir.

Bunlar nazara alındığında, zamanımızda bir kurbanın aile bütçesine mühim bir külfet getirmediği ve üstelik çoluk çocuğun, doyusuya et yiyerek bayram yapacağı da düşünülürse, hakiki müminler kurban kesmeyi, aslâ ihmal etmezler.

17- Kurban kesmek, **Kevser nimetini** kazanmaya da vesîledir. Kevser'in hem dünya bereketi ve hem de âhiret mükâfatı tarafı vardır ki, kurban kesenlerin bu nimetlere nâil olacağına, âyet-i kerimede işaret edilmektedir . (Hak dini 9-520)

18- **KEVSER** : Esasen **çokluk** demektir. Burada, **çok nimet** anlamındadır.

Bu itibarla **Kevser**'in; **Hayr-ı kesir** yani, dünyada ve âhirette **pek çok hayır**, demek olduğu şüphesizdir. Bu itibarla Kevser, “**Hayr-ı kesir**” demek olan **Hikmet**'in en yüksek derecesidir. Yani kurban, hikmet dolu bir ibadettir. Hususiyle Allah'ın yüce kelâmında bu **çok hayr manasının KEVSER** adıyla anılmasından, bu çokluğun, Allah katında **ebedî** ve **sonsuz bir çokluk** olduğu anlaşılır. (Hak dini Kur'an Dili 9-515)

Kevser'in diğer hususi manaları da vardır. Şöyle ki :

“**Çok nimet**” manası ile KEVSER, Hz. peygamberin ümmetinin çokluğu ve ümmetinin âlimlerinin çokluğu ve Hz. Fâtıma'dan devam eden evlatlarının çokluğu, **Mirac**'da mazhar olduğu mevhibeler (Allah'ın lütufları) ve mahşerde şefâatının büyüklüğü ve çokluğu gibi manaları da içine almaktadır.

19- Ayrıca bilhassa cennette Hazret-i peygambere ihsan edilen **Kevser Havzı**'nı da, ifade ediyor ki, cennetin, bütün ırmakları o **havuz**'dan şubelere ayrılır. (Elm 9-513)

Hz. peygamber sallallahu aleyhi vesellem efendimiz, bir hadis-i şeriflerinde: “**Kevser, Rabbim'in cennette bana verdiği bir nehir'dir**”

Bazı rivâyetlerde: **"Kevser bir Havuzdur ki, çok hayır ondadır, ümmetim kıyamet günü varıp ondan içecekler"** buyurmuşlardır. (Elm 9-514)

İşte **kurban**, bütün bu nimetlere erişme vesilesidir.

SEBEP VE ZAMANI

20- Kurbanın, **sebepe ve zamanı belli bir vakittir.** Vakıt tekrar ettikçe kurban da tekrarlanır.

Kurbanın kesilecek zamanı, **Eyyam-ı Nahr** denilen **zilhicce** ayının 10, 11 ve 12 nci günleri yani, bayramının birinci, ikinci ve üçüncü günleridir. Fakat, birinci gününde kesilmesi faziletlidir.

(İmam Şâfiî'ye göre kurbanlar, bayramın dördüncü günü de, güneş batıncaya kadar kesilebilir).

21- Kurbanlar, şehirlerde veya bayram namazı kılınan sâir yerlerde bayram namazından sonra kesilir. Bayram namazı kılınmayan köylerde ve göçebelikte ise, bayram gününün fecrinden, yani sabah namazının vakti olan şafak vaktinden itibaren bayramın üçüncü günü akşam güneş batımına kadar kurban kesilir. Kurbanı geceleyin kesmek, kesimde yanlışlık olma ihtimalinden dolayı mekruhtur. (Ancak, zamanımızın imkânları ile bu mahzur izale edilebilir). (Şir'atül-İslam 220)

Şehirlerde yani Cuma ve Bayram namazları kılınan kasabada İmam, bayram namazını kılınıncaya kadar kurban kesilmemelidir. (Tirmizi Edahi 11)

Nitekim, Berâ' ibn-u Azib radiyallahu anh'den, şöyle rivâyet edilmiştir; Resûlüllah aleyhisselam bir kurban günü hutbede buyurdular ki :

-Hiç biriniz namaz kılıncaya kadar kurban kesmesin- Bunun üzerine dayım kalktı :

-Yâ Resulellah! Bugün et günü diye, Ben hâne ehlimi ve komşularımı yedirmek için acele edip, kurbanımı (bayram namazından önce) kesmiştim" bunda kerâhet var mıdır? dedi. Peygamber aleyhisselam kendisine :

-Öyle ise bir daha kes" buyurdu. (Hak dini K.Dili 9-530)

KURBAN KİMLERE VÂCİPTİR

22- Kurban kesmek; hür, mukim müslim ve zengin olan kimse için bir vecîbedir. İmam Muhammed'in (rahimehullah) sahih görülen kavline göre, âkıl-bâliğ olmak da şarttır.

23- Yolcu, yani müsâfir olanlara kurban kesmek vâcip değildir. Zira, seferde kurban temininde güçlük olacağı gibi, etin değerlendirilmesi ve kurbanın, esas maksadı olan fakirlere, komşu ve dostlara ulaştırılmasında bazı güçlükler olabilir. (Fethul-Kadir 8-71)

24- **Zenginden maksat**; aslî ve zarurî ihtiyacından başka en az 20 miskal yani **80,18 gram altun'u** bulunan veya 200 dirhem yani 640 gram gümüşü olan veya bu miktarda bir mala sahip olan kimse demektir. Günümüzde nisab miktarının tesbitinde **Altun'un** ölçü alınması daha uygun olur. Çünkü, 640 gram gümüş ile kişi bu gün zengin sayılmaz.

Kurban kesebilmek için; eldeki nisâb miktarı mal, Nâmî (yani ticaret malı) olsun olmasın müsâvidir. Zekât gibi, üzerinden bir sene geçmesi de şart değildir. Kişinin kurban bayramında bu imkâna sahip olması yeterlidir.

25- Hanbeli mezhebine göre, kurban kesmeğe **gücü yeten demek**, “Eğer ödeyebilecekse, borç almak suretiyle olsa da kurban bedelini elde edebilen kişi demektir”

Onun içindir ki, hakiki müslümanlar, kurban kesme-menin değil, her hâl-u kârda kurban kesmenin çarelerini aramalı, bir sene zarfında ödeme imkânı olanlar, borç para bularak da olsa, bu şerefli hizmetten mahrum kalmamalıdır.

KURBANI EVİN ERKEĞİ Mİ KADINI MI KESMELİ

26- Kurbanın vâcip olmasında erkek olmak şart olmadığından nisâba mâlik olan kadınlara da kendi parasıyla kurban kesmek vâciptir. (Nimetül- İslam 1162)

Günümüzde bazıları **kendisi için kurban kestiği halde**, zengin sayılan hanımı için ayrıca kurban kesme-mektedir. Halbuki, varlıklı olan hanımların veya başka serveti olmasa bile, mihr-i muaccel (peşin nikâh parası) olarak aldıkları altunlar ve üç takımdan fazla olan elbiselerinin kıymeti kurban için tâyin edilen **nisab miktarına** ulaşırsa hanımların da kurban kesmesi vâcibdir. Umumiyetle hanımlar, **mihr-i muaccel'lerini** beylerine vermektedirler. Beyleri de onu alıp, sermâyelerine ilâve ederken, ileride o parayı hanımlarına ödeyeceklerini söylerler. Bu takdirde hanımın yanındaki mevcut paralar ile beyine borç olarak verdiği nikâh parası, eğer nisab miktarına ulaşırsa, sadece hânenin erkeği değil, hanımının da, ayrıca kurban kesmesi vâcip olur.

HAVÂİC-İ ASLIYE (ASLÎ İHTİYAÇ) NE DEMEKTİR

27- İslâm'a göre bir âilenin temel zarurî ve aslî ihtiyaçları şunlardır :

- Barınabileceği bir ev ile onun donatımı için normal ev eşyası.
- Binek hayvanı veya bisiklet, motosiklet otomobil ve benzeri bir vasıta.
- Günlük, bayramlık ve iş için olmak üzere üç kat elbise.

- Bir adet silah.
- Çift sürmede kullanılan bir çift öküz veya traktör ve zirâi âlet -edevat.
- Sanat sahibinin meslek âletleri.
- Hane halkının bir senelik nafakası için ambarda bulunan erzak.
- Her eserden bir takımı aşmamak üzere elinde bulunan kitaplar.

Vitrin doldurmak için alınmış kitaplar hep, nisab miktarına eklenir. (İslam Hukuku Elmalılı.2-430)

İşte bunlar, temel ihtiyaçlar olup, bundan fazla olarak âilede bulunan zînet, eşya ve

Borcunun tutarının haricindeki nakit mevcutlar **Nisab fazlası** demek olur ki, bunlara sahip olan müslümanlar, kurban kesmekle mükellef olurlar.

28- Kurban bayramının üçüncü günü, güneşin batmasından evvel **nisâba mâlik** olan mükellef bir müslüman, kesmeyip de sonra fakir düşse, bu husustaki kurban borcu uhdesinde vâcip olarak kalır, ömrü içinde onu îfa etmedikçe borç düşmez. (B.İsl.ilmh. 390)

MECNUN VE ÇOCUKLARIN KURBANI

29- Sabîler ve mecnunlar kurban kesmekle veya velî'leri onlar namına kurban kesmekle mükellef değildirler. İmam Muhammed'e (Rhm.) göre akıl ve bülüğ şarttır ve **fetvâ** da bu veçhiledir.

Fakat, kurban vecîbesi, mal'a taalluk eden bir vazife olduğundan, zengin olan çocuğa kurban lazım gelmesi, tercihli ve ihtiyatlıdır. (Hidaye-Şir'atül-İslam 222)

30- Bu itibarla Hanefi mezhebi hükmünde İmam-ı A'zam ve Ebû Yusuf'a göre, zengin olan **mecnun**'un ve **sabi**'nin mallarından babaları, yahut velileri kurban kesmesi lazımdır. (B. İslam İlmh.S-390)

HANGİ HAYVANLARDAN KURBAN OLUR

31- Beş nevi ehlî hayvandan, yani koyun, keçi, sığır, manda ve deveden kurban olur.

Vahşî bir sığır, ehlileşmiş bile olsa, kurban edilemez. Ehlî iken sonradan vahşileşen bir hayvan ise kurban edilebilir. Anası ehli olan vahşileşmiş bir hayvanın da kurban edilmesi caizdir. (Bahrul-udhiye Sh-32)

32- Yaş itibariyle kurban olabilmesi için, koyun ile keçi birer yaşını bitirmiş bulunmalıdır. Ancak, koyunlar, **altı ayını bitirmiş olup**, bir yaşında imiş gibi ve anası kadar vücutlu ve gösterişli olursa kurban olabilir.

Deve, en az beş yaşını, manda ve sığır da iki yaşını bitirmiş bulunmaları şarttır. Bu yaşı doldurmayan hayvanlardan kurban olmaz.

33- Kurbanda efdal olan, eti ve kıymeti daha fazla olmaktır. Deve manda ve sığırın dişisi, koyun ve keçinin ise erkeği efdaldır. Eğer etleri müsâvi ise, koyun ve keçi, sığırın yedide bir hissesinden efdaldır. Eti daha fazla ise sığırın yedide bir hissesi, koyun ve keçiden efdal olur. (B İsl.İlmh)

KURBANIN BESLİ OLMASI

34- Gösterişli, iyi beslenmiş, eti çok ve pahası yüksek olan hayvanı kurban etmek daha faziletlidir. Ayet-i kerimede şöyle buyurulmaktadır:

﴿۳۲﴾ وَمَنْ يُعْظِمَ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ

Her kim Allah'ın nişânelerine, (kurbanlıklarına) ta'zim gösterirse şüphesiz bu, kalplerin takvâsındandır.

Demek ki her kim, Allahın nişânelerine, hürmetli kıldığı alâmetlere saygı gösterirse, şüphesiz o saygı duyma, kalplerin takvâsındandır. Gönülleri kötülükten himâye edip koruyan sebeplerdendir. (Hak Dini K.dili 5-488)

“Allahın şeâiri; kulluk vazifelerini onlar vesilesiyle yapmaya insanları davet ettiği eserlerdir. Peygamber, Kur'an, Kâbe, namaz, ezan (ve kurban) gibi. Bunlara gösterilen saygı da, onlar hakkında gösterilen kusur da, Allaha karşı yapılmış sayılır. (Hac-32 S.Yıld terc.335)

O halde; kurbanlara saygı göstermeli, hürmetle bakmalı ve onları, ancak Allahın adını anarak kurban etmelidir. Resulullah (aleyhisselam) da bir Hadis-i Şeriflerinde (meâlen) şöyle buyurmuştur:

عَظِّمُوا ضَعَائِرَكُمْ فَإِنَّهَا عَلَى الصِّرَاطِ مَطَارِكُكُمْ

“Kurbanlarınızı büyük tutunuz. Çünkü o, sizin sırat üzerindeki binek vâsitanızdır” (Mebcut –es serahsi 12-10)

Yani daha gösterişli ve güzelini kesmeye gayret ediniz, demektir.

35- Nitekim, Resul-i Ekrem sallallahu aleyhi vesellem efendimizin kestiği kurbanlar, hep gösterişli ve dikkat çekici güzellikte idi. Yine bir defasında, gözleri siyah, göğsü, sırtı ve ayakları siyah ve diğer tarafları bembeyaz süslü bir koç kesmesi, Ashab'ın sevgi ve ilgisini çekmişti. Bu husus, bir çok eserde nakledilmiştir.

KURBANA MÂNİ OLAN HALLER

36- Bir hayvanın kurban olabilmesine mâni haller şunlardır :

İki gözü veya bir gözü kör olmak. Dişlerinin ekserisi düşmüş olmak ve kulakları kesilmiş olmak. Boynuzlarının biri veya ikisi kökünden kırılmış olmak. Kulağının veya kuyruğunun yarısından ziyadesi veya memelerinin başları kopmuş olmak. İdrarından kan gelmek. Kulakları veya kuyruğu doğuştan bulunmamak. Kesileceği yere gidemeyecek derecede topal veya hasta olmak.

Şayet zikredilen bu haller, kurban satın alındıktan sonra olmuş olsa, sahibi zengin ise başka kurbanlık alır. Fakir ise, o kurbanı keser. Fakire kurban vâcip olmadığından, satın alırken bile bu tarzda kusurlu buluna

n hayvanı alarak kurban edebilir. (B.isl.ilmh)

37- Yavrulaması yakın olan hayvanı kesmek mekruhtur.

38- Kurbanı kesmeden önce tüylerini kırmak, sütünden istifade etmek mekruhtur. Kırmış ise bu tüyleri tasadduk etmek lazımdır.

39- Kurbanlık hayvanın; Uyuzlu, deli, topal ve şaşı olması, boynuzsuz olması veya boynuzunun biraz kırık bulunması, kulaklarının delinmiş veya enine doğru yarılmış olması, kulaklarının uçlarından kesilip sarkık bir halde bulunması, dişlerinin azı düşmüş olması, tenâsül uzvu buruk bir halde yaşaması, o hayvanın kurban olmasına mâni teşkil etmez. (Büyük İslam ilmh. 391)

KURBANLIK HAYVAN ÖLÜRSE

40- Alınmış kurban, kesilmeden ölmüş olsa, sahibi zengin ise tekrar kurbanlık alır. Fakir ise artık yenisini alması icap etmez, çünkü zaten kendisine kurban vacip değildir. Niyet ettiği kurbanlık da öldüğüne göre, yeniden kurbanlık alması gerekmez.

ÇOK ÖNEMLİ BİR HUSUS

41- Kurban için alınan bir hayvan kaybolur veya çalınır da, yerine bir kurbanlık daha alındıktan sonra **kaybolan hayvan bulunursa**, sahibi fakir ise her ikisini de kesmek icap eder. Zengin ise, yalnız birini keser.

Çünkü, fakir olduğu halde ve mükellef değil iken bir hayvanı kurban niyeti ile almakla bizzat o hayvan, kurban edilmek üzere tayin edilmiş ve bir nevi adak gibi, fakirin üstüne vâcip olmuş olur. (B.İslm.İlmh 392)

Zengin olan ise, kurban kesmekle zaten mükelleftir. Ekseri müctehid'lere göre bir hayvanı almakla, mutlaka o hayvanı kurban etmesi şart olmaz. Çünkü, o hayvan üzerinde hususi bir niyet yapmamış, sadece dînen borcu olduğu için bir kurbanlık almıştır. İster onu, isterse satıp başka her hangi bir hayvanı kurban edebileceğinden, kaybolan bulununca, elindeki iki hayvandan birisini kesmesi yeterli olur. (B.İs.İlmh 392)

ZAMANINDA KESİLEMEYEN KURBANLIK

42- Kurban bayramında kesilmek üzere satın alınmış olan kurbanlık, ister zenginlikten dolayı gerekli olan kurban olsun, ister adak kurbanı ve isterse hayır için nâfile bir kurban olsun, her hangi bir sebeple kesilmeyip de bayramın üç günü geçmiş bulunsa, o hayvanın, canlı olarak tasadduk edilmesi lazımdır. (kesilse de artık udhiye manası taşımaz, etinden de sahibi yiyemez) (İslam hukuku Elm.2-431 ve B.is.ilm.395)

KURBANIN KAZASI

43- Kurban, vâcip bir ibadettir; her vâcibin kazâsı olduğu gibi, kurbanın da kazâsı vardır. Kurbanlık hayvan, alındıktan sonra kaybolmuş veya ölmüş ise, kurban kesmenin vakti de geçmiş ise o kurbanın kazası, mükellef olan kişinin, artık onun kıymetini fakirlere tasadduk etmesi suretiyle olur. Gelecek sene bayram gününe kadar tasadduk etmemiş ise, o bayram günlerinde dahi onu kesmesi değil de, tasadduk etmesi lazımdır. Çünkü kan akıtmak, artık tasadduka intikal etmiş olur, bunun etinden, sâhibi yiyemez. (İslam hukuku 2-431 Elmalılı- B.İslm. ilmh.395)

KURBANDA ORTAKLIK

44- Bir koyun veya keçi, yalnız bir kişi namına, bir deve veya sığır ise birden yedi kişi namına kadar kurban olabilir. Ortak adedinin tek veya çift olması veya 7 hisseden az olmasında sakınca yoktur. Ancak, ortakların her biri müslüman olmalı ve mâlik olduğu hissesini, Allah rızası için kurban etmek niyetinde bulunmalıdır. Birinin niyetinde, Allahın rızâsının dışında bir maksad olursa kesilen kurban bâtil olur, diğer ortakların yeniden kurban kesmesi icap eder. Hatta ortaklardan birisi, '**Ben kurbanı et ihtiyacımı karşılamak için kesiyorum**' dese, tamamının kurbanı geçersiz olur.

Günümüzde İslâm'ı red eden ideolojilere itikat eden kimseler, âdet olarak kurban kesmekte veya kurbanı ortak olmaktadır. Bu gibi ortaklıklardan kaçınılması ve çok titiz davranılması gerekmektedir. (B.İslm ilmh 568)

45-Ortakların bir kısmı **vâcip olan udhiyye kurbanına**, bir kısmı da adak, nâfile veya nesîke kurbanına niyet etmiş olmaları zarar vermez.

NEZİR VE ADAK KURBANI NE DEMEKTİR?

46- **Nezir (yani adak)** ; bir şeyi kendi üzerine vâcip kılmaktır. "**Şu işim olursa, bir fakire şu kadar para vereceğim**" diyen kimseye, o iş tahakkuk ettiğinde o parayı fakire vermesi vâcip olur. Bunun gibi, **Oğlum okulunu bitirirse bir kurban keseceğim** diyen kimseye de okul bittiği takdirde bir kurban kesmesi vâcip olur.

Adak kurbanlarının çok mühim özelliği şudur ki, böyle bir kurbanı kesen kimse ondan yiyemeyeceği gibi, usul ve fûru'u, yani annesi, babası ve daha büyükleri ile çocukları ve torunları da yiyemez. Kezâ, nafakası onun üzerine olanların yemesi de câiz olmaz.

47- Yedi kişinin ortak olarak kesebileceği büyük baş bir kurbanı, dilerse bir kişi sadece kendi namına kesebilir. Hissedar adedi az ve kurban büyük olursa daha fazla sevap kazanılmış olur.

KURBAN ETİNİN TAKSİMİ

48- Kurbanın eti, hissedarlar arasında, tahmini hesap ile değil, tartı ile birbirine eşit bir şekilde taksim edilmelidir.

49- Kurbanın postu, hayır için tasadduk olunur veya seccade olarak evde kullanılabilir. Ancak, kurbanın taşıdığı ruh ve mana bakımından derisini tasadduk etmek ve bilhassa **ilim tahsili yolundaki talebelere vermek**, çok yönlü bir fazîlet teşkil eder.

MURDAR OLMAMAK

50- Her hangi bir zamanda hasta hayvan kesildiğinde hareket eder yahut kesilince kan akarsa eti yenir. Bu iki alâmetten biri olmaz ve keserken canlı olduğu bilinmezse murdar olur, yenmez.

51- Kesilmeden ölen hayvan murdar olduğu gibi, boğulan, başı koparılan, **beynine tokmak vurularak veya kulak tozuna şiş saplamak suretiyle** öldürülen hayvanlar da murdardır, eti yenilmez. Enseden kesilen hayvan, **vedec** denilen **iki şah damarı** kesilmeden ölürse lâşe olur, yenmez. (Nimetül İslam 678)

52- Bir yerden yuvarlanarak ölen veya bir hayvanla güreşirken süsülerek veya kurt parçalayarak ölen hayvan da murdardır, ölmeden önce yetişip kesilmedikçe eti yenmez. (Nimet. İslm. 678)

53- Hayvanlar, besmele ile yani "**bismillah**" veya "**Bismillah Allahu Ekber**" diyerek kesilir. İkincisini söylemek daha iyi ve müstehab'dır. Kesen kimse, besmeleyi kasten, yani bile bile terk ederse, o hayvanın eti yenmez. Fakat unutarak veya besmele-i şerife ile helal olacağını bilmeyerek cahillikle terk ederse zarar vermez.

54- Kurban kesilirken, kasabın elinin üzerine kendi elini koyan kurban sahibinin de, besmele çekmesi şarttır. (B.İslam.İlmh 393)

Keserken, kurbanın herhangi bir sebeple murdar olması halinde, eti yemeyeceği gibi, sahibinin kurban borcu da îfa edilmiş olmaz.

55- Kesilen kurbanın karnında canlı yavru çıkarsa o da kesilip yenir, ölü olarak çıkarsa o yavrunun eti yenmez.

56- Kurban edilmek üzere satın alınan veya beslenen hayvan doğursa bakılır : Sahibi fakir ise **yavruyu da annesiyle birlikte keser**. Zengin ise yavruyu mutlaka kesmesi gerekmez. Fakat, kurban günlerinde veya bu günlerden sonra onu diri olarak tasadduk eder. (İslam hukuku 2-433 Elmalılı)

KURBANI KİM KESMELİ

57- Erkek-kadın herkes, elinden gelirse kurbanı sahibi kesmelidir. Kesenin erkek olması şart değildir. Kesememek, erkek için bir kusurdur. Olmazsa ehil olan münasip bir müslümana vekâlet verip kestirmeli, kendisi de mümkünse başında bulunmalıdır. (Nimetül İslam 678)

58- Müslüman kadının ve bunamış da olsa yaşlının ve genç çocuğun kestiği helâldir.

59- Kitap ehli olanın, **dil-siz** ve sünnetsiz olanın kestikleri yenir fakat mekruhtur. Dini olmayanın, ateşe ve puta tapanın, İslam'dan uzaklaşan **mürtedd**'in ve besmeleyi bilerek terk edenin kestikleri helâl olmaz. (Nimetül-İslam 678)

ALLAH'A TAHSİS VE NİYET

60- Kurbanda kişi, niyetini Allah için tahsis eder.

İbrahim Aleyhisselam **önce oğlunu Allah'a fedâ edip**, sonra lütfedilen koç, Hz. İsmâil'in vücuduna feda olduğu gibi, her kurban kesen müslüman, kestiği kurban ile, önce **kendi nefsinin Allah'a fedâ etmeyi** niyet eder, sonra kendi vücuduna bedel olarak kurbanlık hayvanı kesmeye niyetlenir. Nitekim âyet-i kerimede bu hususa şöyle işaret edilmektedir Şöyle ki :

وَقَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ

Ve (İsmâil'in yerine) **ona büyük bir kurbanlık fedâ ettik.**

KURBAN KESERKEN NİYET :

61- Mühim kaynak kitaplar ve geçmiş ulemâ'dan gelen izahlara göre kurbanı tam keserken şöyle niyet edilmelidir ki, bu tarzda niyet etmek, müstehab'dır : (Şir'atül-islam)

“Yâ Rabbi! niyet eyledim rızâ-i şerifin için kurban kesmeye... Bana ihsan ettiğin sayısız nimetlerin şükründen âcizim. Üstelik, benim şu vücudum çok kabâhatlar, çok günahlar işledi. Affedilebilmem için bu vücudu sana kurban etmem lazım. Lâkin sen bunu, haram kıldığından, bu günahkar, bu âciz vücuduma bedel olmak üzere, senin rızâ-i şerif'in ve emr-i şerif'in

mucibince, lütfettiğin bu kurbanı kesiyorum. Kabul eyle Allahım”
(Şir’atül-İslam 218)

Bu niyetten sonra üç defa **“Allahu ekber Allâhu ekber. Lâ ilâhe illellâhu vallâhu ekber. Allahu Ekber ve lillâhil-hamd”** diye Tekbir getirilir ve :

“Bismillahi Allâhu Ekber” diyerek kurban kesilir. Yapılacak vazife budur.

OKUNACAK DUA

62- Yapabilenler, yukarıdaki niyetten sonra, (tam kurban kesilmek üzere iken) Kur’ân-ı Kerimden iktibasla şu duâyı okuyup, sonra tekbir getirmesi faziletli olur. Okunamazsa da, kurbanı zarar gelmez.

﴿٧٩﴾ اِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

İnnî veccehtü vechiye lillezî fatares-semâvâti vel-arde hanîfen vemâ ene minel-müşrikîn. (En’aam suresi 79)

MANASI : “Ben, hanîf ve müslüman olarak yüzümü, gökleri ve yeri yaratan Allah'a çevirdim ve ben müşriklerden değilim”.

ARTIK KONUŞULMAZ

63- **Besmele** çekildikten sonra kesim yapılmadan **DÜA ve KELAM mekruhtur.** Velew ki kurbanın kabûlü için söylenmiş olsun. Ancak kurbanın kesimi bitince konuşmakta beis yoktur. Besmele ile kesim arasında konuşma olursa kurban caiz olur ancak, kesen kimse sözü uzatırsa caiz olmaz. (Şir’atül-İslam 222)

İKİ REK’AT NAMAZ

Kurban kesildikten sonra iki rek’at teşekkür namazı kılınır. Bu namazda fâtiha’dan sonra birinci rek’atte **kevser sûresi**, ikinci rek’atte **ihlâs sûresi** okunur. Artık o anda, münâsip dua ve niyazda bulunmalı ve bilhassa kurbanın kabûlü ve İslâm’ın selâmeti için yüce Allah’a yalvarmalıdır. Bu namaz müstehab’dır, âilenin diğer fertleri de bu namazı kılabilirler. Bir hadîs-i şerifte şöyle buyurulmuştur :

“Kurbanınızı kestiginizde bıçağı elinizden bırakın, sonra iki rek’at namaz kılın! Müslümanlardan hangi kimse bu iki rek’at namazı kılar da Allah’tan bir şey isterse, Allah Teâla o kimseye elbette o istediği şeyi ihsan eder. Namazdan sonra da şöyle söylesin :

﴿ اِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ اُمِرْتُ وَاَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴾

“İnne salâtî ve nusukî ve mahyâye ve memâtî Lillâhi Rabbil-âlemîn. Lâ şerîke lehü ve bizâlike ümirtu ve ene minel-müslimîn”

=Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi, Alemlerin Rabbi olan Allah içindir. O'nun ortağı yoktur. Bana ancak bu emrolundu ve ben hâlis müslümanlardayım=. (Enam 162-163 Bahrul udhiye 58)

KURBANIN KESİLME ŞEKLİ

64- Kurbanlar, eziyet vermeden yatırılıp, sol tarafı üzerine kibleye doğru çevrilir. Ayaklarından üçü bağlanır, üstte kalan sağ arka bacağı bağlanmaz. Büyük baş hayvanlarda güçlük halinde dört ayağını da bağlamakta beis yoktur.

65- Bir hayvanın, meşru bir şekilde kesilmiş olması için : **Nefes borusu** ve **Yemek borusu** ile, boynun iki yanında bulunan ve **Şah** damarı denilen **iki kan damarını** kesmek suretiyle boğazlanması lazımdır.

Bu dört damarı kesmek, sünnettir. Bunlardan hangisi olursa olsun, üçünün kesilmesi, İmam-ı A'zam'a göre kâfidir. İmam Ebu Yusuf'a göre nefes borusu ile yemek borusu ve o iki damardan biri kesilmelidir. İmam Muhammed'e göre de bu dört şeyden her birinin ekserisi kesilmiş bulunmalıdır.

Kesilen her hangi bir hayvanın canı çıkmadan, **Murdar iliğini kesmek**, yanlıştır, mekruhtur. Canı çabuk çıksın diye yapılan bu hareket, hayvana çok şiddetli acı vereceğinden, kesim yapılırca, kanı iyice akıp, ızdırabı sâkinleşinceye kadar, kendi hâlinde bekletilir.

(Bizim de bir gün, acaba hangi şartlar altında can vereceğimiz düşünölmeli ve o hayvanın, canını bizim için feda ettiğı unutulma-malıdır). (Şir'atül-İslm 222)

KESME ÜCRETİ

66- Kurbanı, sahibi adına vekil olarak kesen kimsenin, kesme ücretinin kurban etinden verilmesi caiz olmadığı gibi, derisi de kasap ücreti olarak verilmez. Bu para, ayrı olarak verilmeli ve kurban, iyi kesebilen müslüman bir kimseye kestirilmelidir. Kesme ücretinden ayrı olarak, kesen kişiye hediye niyetiyle kurban etinden de verilebilir.

KURBAN ETİNİN DAĞITIMI

67- En makbul olan şudur ki, kurban eti, üç kısma ayrılıp :

- Bir kısmı fakirlere dağıtılmalı,
- Bir kısmı komşu, akraba ve ahabplara, fakir-zengin ayırmadan verilmeli (Tecrid. 12-37)

-Bir kısmı da nafaka olarak ev halkına bırakılmalıdır.

Aile efradı kalabalık olup, fazla da varlıklı değil ise, kurban etinin tamamını çoluk çocuğuna yedirmesi daha uygun ve müstehabdır. Ancak, vakti hali iyi olan kimse, hiç olmazsa üçte birini fakirlere ve ilim, irfan talebelerine muhakkak tasadduk etmelidir.

68- Yukarıdaki taksimat avâm'a göredir. Havâs'dan olan müminler, kestikleri kurbandan, sâdece iftar eder ve gerisini fakirlere tasadduk ederler. (Tecrid 12-18-51)

69- Halkın, çoluk çocuğunu doyurmakta sıkıntı çektiği zamanlarda, kurban kesenlerin, kurbanlarının etinden **üç günden fazla** yemelerini, peygamber efendimizin yasakladığını, Hz. Ali'nin bir hutbesinde ifade ettiği Buhari muhtasarı Tecrîd-i Sarîh'de zikredilmiştir. Ancak, bu hüküm, sonra yine hadis-i şerif ile neshedilmiştir. Nitekim, mezhep imamlarının dördünün de, kurban etinin üç günden fazla zamanla yenilmesinin mübah ve câiz olduğunda ittifakları vardır. (Buhari Tecrid.12–36)

70-Nesheden Hadis-i şerif şudur :

كُنْتُ نَهَيْتَكُمْ عَنْ أكلِ نَحْوِ الْأَضَاجِ وَقُلُوا مِنْهَا وَأَدْبِرُوا ①

Sizi kurban etinden (üç günden fazla) yemekten men etmişim. Artık yiyebilir ve bekletebilirsiniz. (Hidaye 4-76)

71- Kurban etini dağıtırken, çokça ve iyi tarafını, sayılır zengin kişilere, diğer taraflarını fakirlere vermek, mü'mine yakışır bir davranış olmaz.

72- Kurban bayramında sabah yeme işini tehir edip, kurban etiyle iftar etmek müstehabdır, faziletlidir. **Zilhicce'nin ilk dokuz gününde oruç tutup**, onuncu bayram sabahı, bir şey yemeden evden çıkan ve kurbanını kestikten sonra iftar eden kişi, onuncu gününü de oruç tutmuş gibi olacağından, kurban etinden yemeye, **İFTAR denilmiştir**. Bunda, Hz. peygamberin ashabına ittiba manası vardır. Zira Ashâb-ı kirâm, sabah, bayram namazı için çıkıldığında bayram namazını kılincaya kadar çocukları bile yedirmezler ve bebeleri emzirmezlerdi. Evvela kurbanın ciğerlerinden yemek ise sünnettir. (Şir'atul islam 222 -Bahrul udhiye 45)

73- Abdullah bin Burîde (R.A) den rivâyet edildiğine göre :

“Resulullah sallallahu aleyhi vesellem efendimiz, **Ramazan bayramında** mutlaka bir şey yiyerek evden çıkar, kurban bayramında da, kurban kesip eve dönünceye kadar bir şey yemezler ve önce kurbanın ciğeri ile iftar ederlerdi.

74- Kurban bayramında kurban kesmeye niyeti olan kimsenin, zilhicce ayının **ilk on gününde** bedeninden saç almaması ve tırnaklarını kesmemesi, o günlerde HAC'da ihramlı bulunan Hacılar benzemek ve rûhen onlarla beraber olmak

bakımından rahmettir. Bu, mutlaka yapılması gereken bir amel değildir ancak, o günlerde

mü'minlerin **bu ruh yapısı** içinde bulunmalarının büyük kazançlara vesile olacağına şüphe yoktur. (Şir'atül İslam..Sh.223)

75- **Kesilen Kurban**, sahibi adına fedâ olduğu gibi, kesilinceye kadar da kurbanın her organı; sahibinin organlarına bereket olur. Sakalına, bıyığına ve her bir saçına ve tırnağına rahmet ve selâmet temenni eder. (Şir'atül İslam 223)

Nitekim Ümmi Seleme radiyallahu anhâ vâlidemizden rivâyet edilen bir Hadîs-i şerifte Hz. Resulullah sallallahu aleyhi vesellem efendimiz (meâlen) şöyle buyurmuştur :

“Zil-Hicce'nin İLK ON GÜNÜ girdiğinde sizden bazınız kurban kesmek niyetinde ise, saçlarına, vücudundan hiçbir şeye (kurban kesinceye kadar) dokunmayın” (Şir'a 223)

Bunun bir benzeri de şudur ki : **“Sâhibi ile birlikte secde etmiş olması bakımından elbiselerin, secdede yere degecek şekilde salınmasını (ve geniş tutulmasını) Resulullah sallallahu aleyhi vesellem tavsiye buyurmuştur.** (Şir'atül-İslm 223)

KURBANIN KERAMET VE BEREKETİ

76- Kurban eti dağıtan kimse, her sene kurban kesmeye muvaffak olur. Ömrüne de berekettir. Kurban kesilen evde hayır ve bereket olur. Sene içinde o âilede belâ ve musîbet görülmez. Ayrıca :

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ

“Rabbine teşekkür olarak namaz kıl ve kurban kes”

âyet-i kerimesinde işâret edilen bayram namazını kılarak ve kurban keserek teşekkür vazifesini ifa eden mü'minlerden, fakirliğin zâil olacağına ve şükredilen nimetin artacağına işâret vardır. Nitekim, İslam'ın o garip günlerinde işâret edilen bu müjde, asırlar boyunca aynen yaşanmış ve yaşanmaktadır. (Bahrul Udhiyye s-11)

Bu gün nice uzak yerlerden, milyonlarca müslüman'ın her sene hac için Kâbe'ye koşarak orada kurbanlar kesmesi ve dünyanın her tarafında, benzer fedâkarlıkların bir aşk ve vecd içinde yapılır olması, Yüce Allah'ın bir lütfu ve bu âyet-i kerimenin bereket müjdesinin bir tecellisidir.

77- Kurban kesen cemiyetler, **harp tehlikesi görmezler**. Kesilen kurban, sahibinin başına gelebilecek kazâlara ve musibetlere karşı siper olur.

78- Kurbanın her âzâsı, kesen kimsenin organlarına fedâ olur. Âzâsına bedel âzâsı, kanına bedel kanı, canına bedel olarak da canı korunmuş ve kurtulmuş olur.

79- Kurbanın, yediği, içtiği, kanı, eti, kemikleri, boynuzu, derisi ve bütün âzaları sevap olarak mahşerde mizâna konulur. Bu sebeple kurbanın fazla şeyleri itinâ ile ve özenle toprağa gömülmelidir. Her hangi bir parçasını veya kanını meydanda, ayak altında bırakmak hürmete aykırıdır, mahzurludur.

80- Kurban almak için evinden çıkan kimsenin, her adımına on sevap yazılır, on günahı silinir ve ma'nen on derece yükseltilir. Kurban için pazarlık ederken sarf ettiği kelimeler, Allah'ı tesbih olarak kabul edilir. Kurban parasını ödediğinde, her lirasına **yedi yüz misli sevap** ihsan edilir. Kurban, yatırıldığında, vücudunun değmiş olduğu kısımdan, yedi kat yere kadar her şey, kurban sahibi hakkında dua ve istiğfar eder. Kurbanın kanı aktığında; Hz. Allah, her damlasına **on melek halk eder**, onlar kıyamete kadar o kişiye dua ve istiğfar ederler. (Hocazade-Bahrul-Udhiye 32)

81- Kurbanın az bir kısmı, çok sadakadan efdaldır.

82- Dağıtılan kurban etinin her lokmasına karşılık, Hz. peygamber'in ceddi İsmâil aleyhisselam neslinden bir insanı esâretten kurtarmış sevabı ihsan edilir. (Bahrul Udhiye-32)

KURBANIN YEDİ MÜHİM FAYDASI

Maddî ve mânevî olmak üzere kurban'ın yedi fâidesi vardı :

-Gadab-ı İlâhî'yi söndürür.

-Rızâ-i ilâhî'yi celp eder.

-Çok kurban kesilen memlekette harb olmaz.

-Kurbanda çoluk çocuk ve fakir fukara için umumî bir maslahat ve mutlak menfaat vardır.

-Kurban bayramında umumî affı ilâhî tecellî eder.

-Kurbana inanmayan ateistlerin gayesi, neticesi ve sonu intihardır. Maddî ya da manevî

cihetten kendi kendilerini katlederek ebedi cehenneme yuvarlanırlar.

-Eğer bir insan vakti hâli müsâit olup da kurban kesmezse, ya kendisinden, ya çoluk

çocuğundan veyahut da servetinden ve varlığından mutlaka bir kan çıkar.

Kurbana riâyet

eden cemiyetler bu felâketlerden muhafaza olunurlar. (Z.Sunguroğlu notları-35)

83- Kurbanın derisi, aynen hayra verildiği gibi, satılarak parası da verilebilir. Dînî hizmetlerin teâlîsi için vermek, en fazîletlisidir. Deri, para ile satılmaz. Hadîs-i şerifte meâlen şöyle buyrulmuştur:

“Deriyi satanın kurbanı yoktur” (Hidaye 4-76)

HAYVAN'IN YENMEYEN ÂZÂLARI

84- Hayvan kesildiği sırada akan kanı yenmeyeceği gibi, Tenâsül uzvu, yumurtaları, idrar kesesi, beze'leri ve öd kesesi de yenmez. (B.İsl.İlmh.s-399)

KURBAN KESİLİRKEN YANINDA BULUNMAK

85- Kurban sahibi, kadın da olsa, kurbanı kesilirken yanında bulunmalıdır. Resul-i Ekrem efendimiz, muhterem kerimesi Hazret-i Fâtıma vâlidemize:

-Kızım, kurbanın kesilirken yanında bulun! Zira, her bir günahın, kanından ilk damlası yere düştüğünde af ve mağfiret olunur” buyurmuştur. (Hidaye 4-76)

Hz. Fâtıma radiyallâhu anhâ : “Yâ Resulellah bu, biz ehl-i beyte mi mahsustur yoksa hem bize, hem diğer müslümanlara mıdır?” Diye sorunca Resulüllah aleyhisselam :

-Bilakis, hem bize ve hem de bütün müslümanlara- buyurmuştur. (Terğıb 2-537)

86- Hz. Ali radiyallâhu anh rivâyet ediyor; Resulüllah aleyhisselam (meâlen) şöyle buyurmuştur :

“Ey insanlar kurban kesiniz, kanları ile Allahu Zül-Celâl'den sevap isteyiniz. Çünkü kurbanın kanı her ne kadar yere düşse de hakikatte Allahu zül-celâl'in himâyesindedir”. (Terğıb 2-536)

Bir âyet-i kerimede de şöyle buyurulmaktadır :

﴿٣٧﴾ لَنْ يَنَالَ اللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ
كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ

Elbette, kurbanlıkların ne etleri, ne de kanları Allah'a erecek değildir. Lâkin O'na, sizin takvânız, (Allaha saygınız) ulaşacaktır. İşte O, kurbanlıkları böyle sizin emrinize verdi ki, sizi hidâyete erdirdiğinden dolayı Allâhın yüceliğini ilan ediniz. (Ey Resulüm!) Muhsinleri (Allahı görüyormuşcasına samimi davrananları) müjdele!. (Hac.Sh-337)

KURBAN KİM ADINA KESİLMELİ

87- Kurban kesmekle mükellef olan kimse, kurbanını kendi adına kesmesi icap eder. Hatır için her hangi bir akrabası namına; babasına annesine, evlâdına veya hanımına kesmesiyle kendi vazifesini ifa etmiş olmaz.

Bir sene kendi adına, bir sene eşi adına kurban kesmek gibi bir anlayış vardır ki, bu çok yanlıştır. Varlıklı olan kişi, ister evin erkeği, isterse kadını olsun, varlıklı ve mükellef hangisi ise kurbanın, onun namına kesilmesi gerekir. Evin erkeği gibi kadını da varlıklı ise mesela, nisab miktarı olan **80,18** gram altın veya bunun tutarında zînet eşyasına sahip ise zâten, erkeğin yanında, kadının da ayrıca kurban kesmesi icap eder.

88- Varlıklı olan âile reisi, mükellef olduğu kurbanını kendi namına kestikten sonra dilerse diğerleri namına veya ölmüş akrabaları adına da (sevap için ayrıca) istediği kadar kurban keser.

Nitekim, Resul-i Ekrem sallallahu aleyhi vesellem efendimiz, her sene bir kurban kendi namına kestiği gibi, bir kurban da, ümmetinin kurban kesemeyenleri ve kesme imkânı bulamadan vefat etmiş olanları namına, onların sevâbı için keserlerdi. (Bahrul-Udhiye Sh-45- ibnu Abidinden)

Vedâ haccında yüz deve kurban etmiş, bunların 63 tânesini bizzat kendi mübarek eliyle keserek diğerlerini de Hazret-i Ali kerremellâhu vecheh hazretlerine kestirmiştir. (Buhari tec. sarih 10-441)

Bazı takvâ sahibi müslümanlar da, rahmet, inkişaf ve bereket ümidiyle ve Allah'a yaklaşma vesilesi olmak üzere Allah için kurban keserek sevabını, Resul-i Ekrem efendimize hediye ederler. (Şir'atül-İslam 222)

89- Resulüllah Efendimizin, vedâ Haccında kurbanlarından 63 tanesini bizzat kendi eliyle kesmiş olması, mübarek ömrünün bu kadar olduğuna ve bu senenin, ömrünün son senesi bulunduğuna bir işaret teşkil ediyordu. Nitekim öyle de oldu, **seksen bir gün** sonra 63 yaşında iken çok sevdiği Mevlâ'sına kavuşmuş, Refik-ı A'lâya (Yüce dost'a) yükselmiştir. Hz. Allah, bizi de mahşerde, şefâat sancağı altında yer alanlardan eylesin.. (Âmin)

KURBANLARA İYİ MUÂMELE ETMEK

90- Bir Hadîs-i şerifte (meâlen) şöyle buyurulmuştur :

“Kurbanlarınıza iyi muâmele ediniz, onları incitmeyiniz çünkü onlar, mahşer günü -sirat üzerinde- sizin binek vâsıtalarınız olacaktır”

91- Üç şey var ki, daha dünyada iken cemâl-i İlâhî ile müşerref olurlar :

1- Ruhunu Allah yolunda teslim eden şehid'ler.

2- İftar saatinde oruçlu mü'minin yediği ilk lokma.

3- Mü'minlerin, Allah için kestiği kurbanlar.

92- Kurbanlar, Allahu zül-celâl'in emrine boyun eğerek kesildiklerinden hükmen şehid'dirler. Tam kurban edilirken cemâl-i ilâhi ile şereflenirler. Mevlâ, ilham eder ve Allah için kurban edileceğini bilir. Onun için kurbanı hırpalamamalı, ona çok iyi davranmalıdır. (Z.Sung notları-36)

93- Kurbanları incitmemek son derece mühim olduğu gibi, aynı şekilde elimizde bulunan diğer hayvanâta da şefkatli ve merhametli davranmak, yüce Allahın emri ve imanımızın icâbıdır. Tavuk ve benzeri hayvanları, pazardan alıp, ayaklarından asarak saatlerce eziyet etmek, mahşerde Allah'a hesap vereceğine iman etmiş bir insanın cesâret edebileceği iş değildir. Herkes bunun acısını, evvelâ kendisi can verirken çekecek ve sonra mahşerde en ağır şekilde bunun hesabını verecektir. Bir Hadis-i şerifte meâlen şöyle buyurulmuştur :

“Yeryüzünde olanlara (mahlukata) merhamet edin ki, gökyüzündekiler de size merhamet etsinler!”

(Yani siz, canlılara merhamet edin ki, dünya hayatınızda, ölüm ânında, kabirde ve mahşerde melekler ve ruhânî'ler de sizin yardımınıza koşsunlar buyurulmuş olmaktadır ki, ne yüce bir ikazdır. Başka bir Hadîs-i şerif meâlen şöyle : **“İnsanlara merhamet etmeyene, Allah merhamet etmez”** .

SEVABI ÖLÜLERE BAĞIŞLANMAK İÇİN KESİLEN KURBAN

94- Bir kimse, kendi parasıyla aldığı bir kurbanlığı kesip, sevabını bir ölüye hediye edebilir.

Kendi malından, sevabını ölmüş bulunan kimseye bağışlamak üzere **kurban keseceğini söylemiş** olan kimseye onu, kurban bayramı gününde kesmek vâcib olur.

95- Ölmüş kimse adına kesilecek kurbanı, **arefe günü kesmek** gibi, insanlar arasında bir anlayış vardır. Böyle bir husus, selef ulemasından nakledilmemiştir ancak bu, bayramın öncesinde fakirleri sevindirmek için yapılagelmiştir. (Bahrul-Udhiyye sh-46)

Bir hayvan keserek fukarâya dağıtmayı arzu eden kimse, onu istediği günde kesebileceği gibi, pek tabii arefe günü de kesebilir. Yani, arefe günü kesilen hayvan, bayram günü kesilen kurban gibi, **udhiye kurbanı** manası taşımaz fakat bir hayır ve tasadduk olmuş olur. Nâfile kurban kesme hususunda arefe gününün, normal günlerden hiç bir farkı yoktur.

96- Bir kimse, kendi parası ile satın alıp ölmüş birisi için kesmiş olduğu kurbanın etinden yiyebilir. Ancak, miras bırakan ölü'nün, **kesilmesini vasiyet ettiği bir kurbanın eti**, tamamen tasadduk edilmelidir. Böyle bir kurbanın etinden usul ve fûru'a dâhil olan akrabaları yiyemez, çünkü bunun bir adak olma ihtimâli vardır. Adak olmadığı kesin olarak bilinirse yiyebilirler.

97- **Kurban**, sâdece bayram günü kesilen **Udhiyye kurbanı**'ndan ibâret değildir. Udhiye'den başka vâcib veya sünnet olan kurbanlar da vardır. **Adaklar, hac, nüsük** gibi kurbanların bir kısmı vâcib olduğu gibi hac ve nezir haricinde **şükür ve tasadduk** için kesilenler, **Nesîke** ve sâire gibi sünnet ve mendub olarak nâfile kabîlinden, bayram günlerinin dışında ve senenin her hangi bir vaktinde Allah rızası için kesilen kurbanlar da vardır. (Hak dini K.dili 9-506)

Udhiyye kurbanı'ndan ayrı olarak, **Allah'a yakınlık maksadıyla** yapılan ve sayısız sevap kazandıran bu gibi hayır kurbanlarının, ferd ve cemiyetler için sayılamayacak kadar bereket ve faydası vardır.

KURBANIN NEVÎ'LERİ

98- Kurban bayramında kesilen kurban'ın, Din ıstılahındaki ismi "**Udhiyye**" yani **Udhiyye kurbanı**'dır. Nitekim, kurban bayramının, din ıstılahındaki ismi de **Udhiyye Bayramı**'dır. **İnsanın, fedâ edilmekten** kurtulup onun yerine bir hayvanın **fedâ** edilmesine, bir teşekkür bayramı olmaktadır.

Ramazan bayramı da, ismini **FITIR** sadakasından alıp, **Fıtır Bayramı** diye anılır. Fıtır, yani fitrat =yaradılış= demektir. Yaradılışımıza ve bir sene daha yaşamış olmamıza teşekkür olmak üzere her ramazan ayında **FITRA** verilmektedir. Görünüşte küçük, fakat mânası ve kazancı çok büyük olan bir sadakadır.

HEDY KURBANI

Allahu Teâlâya yakınlık için (veya hac'da yapılması yasak olan bazı filleri işlemekten dolayı keffâret olarak) kesilmek üzere, **harem-i şerife** götürülen veya parası gönderilen kurbanı, **Hedy kurbanı** denir. Bu kurbanın Harem-i şerif hudutları içinde kesilmesi lazımdır. Başka yerde vekâlet verilerek kesilemez. Mina mevkiinde kesilmesi ise sünnettir. (İbn-u Abidin 5-220)

Hz. peygamber; **hac**, farz değil iken de, **nahir** (yani kurban) **günlerinde** ve onun dışında kurbanlar da kesmiş ve kurbanı keserken bilhassa şükür namazı da kılmıştır. (Şir'a-219)

Ashâb'dan birisi, Resulullah sallallahu aleyhi vesellem efendimize sormuştu:

-Yâ Resulellah! Hac'da işlenen amellerin en faziletlisi hangisidir?

Resulullah (s.a.v) efendimiz şöyle cevap verdiler :

-Yüksek sesle telbiye okumak ve kurban kesmektir (Şir'a-219)

ADAK VE TEŞEKKÜR KURBANLARI

99- Bir arzunun hâsil olması durumunda meselâ; bir ev, bir araba alınması halinde, daha önce bir adak yapmadığı halde, sırf **Allâha bir şükür vesilesi olmak üzere** kesilen kurbanlar ile, önceden **adak** yapılmak suretiyle Allah için kesilerek fakirlere tasadduk edilen kurbanlar teşekkür kurbanıdır. Bunlar,

senenin her gününde kesilebilir. Bu kurbanlar da, çok kazançlı sadakalardır. “**Az sadaka, çok belâyı def eder**” sözü de bu kazanca işaret eder. Bunların, fert ve cemiyetler üzerinde sayısız faydaları vardır. Onun için, vakti yerinde olan mü'minlerin, sene içinde zaman zaman teşekkür maksadıyla kurban keserek fakirlere, ilim irfan talebelerine ikram etmeleri, çok şey kazandırır. Felâketlere siper olur, dünya ve âhiretin bereket kapılarını açar.

NÂFİLE KURBAN'IN ve DUÂ'NIN FAYDALARI

100- Vâcip olan kurbanı ifâ etme hususunda a'zami dikkat gösterdiğimiz gibi, hastalıklarımızın şifâsı ve evlatlarımızın hidâyeti ve her türlü sıkıntı ve musibetlerin def'i hususunda ve ticârî, âilevî bütün müşkilâtımızın halli için imkânlarımız nisbetinde zaman zaman **nâfile kurban** kesmelidir. Zira, inananlar için, **kurbanda**, büyük kerâmetler vardır. Muhtaçları sevindirmek ve onların duâsını almak, çok mühim bir kazançtır.

“Sadaka ve dua, belâları önler ve ömrü ziyâdeleştirir”

meâlindeki **Hadis-i şerif**'te zikredilen **sadaka**'nın, en mühim örneği, şüphesiz her vesile ile Allah için kesilen kurbanlardır. Allah'ın en sevdiği ibâdet de **duâdır**, O'na yalvarmaktır.

﴿٧٧﴾ قُلْ مَا يَعْبُوا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

“Resulüm! **De ki! Kulluk ve yalvarışınız olmasa Rabbim size ne kıymet verirdi?**” âyeti kerimesi hiçbir zaman unutulmamalıdır. (Furkan Sh-367)

Onun için, kurbanlar ve diğer sadakalar ile, Allah'a yapılan duâ ve yalvarışlar, muhtemel felâketleri önlediği gibi, ömrü de uzatmaktadır. Dünyanın ömrüne de berekettir.

AKİKA DEĞİL NESİKE KURBANI

101- Bir de çocuk doğduğu zaman kesilen ve eskiden “**Akîka kurbanı**” diye anılan fakat İslâmî adı “**Nesîke**” olan bir kurban vardır ki, gerek erkek ve gerekse kız çocuğunun doğduğu günden itibaren, buluğ çağına kadar kesilen bir kurbandır.

Akîka : yeni doğan çocuğun başında bulunan **ana tüyü** demektir. **İslâm'dan önceki devirde** yeni doğan erkek çocuk için yedinci günü kurban kesilir ve çocuğun saçları kesilerek kurbanın kanı, başına sürülürmüş. Bundan dolayı bu kurbanı “**akîka**” adı verilmiş. Bazı yörelerde kurban kanının, alınlara sürülmesinin menşei'nin buraya dayandığı anlaşılmaktadır. Bu cihetle, bu tür câhiliyye âdetlerinden kaçınmak lazımdır. (İslam hukuku Elmalılı 2-435)

Akîka'nın bir mânası da, isyan etmek, serkeşlik yapmak, demektir. **Nesîke** ise, saygı göstermek, itâat etmek, manasınadır.

Hz. Peygamber Aleyhisselam; ender olarak bazı hallerde olduğu gibi bu hususta da, insanların eski gelenek ve âdetini tamamen kaldırmamış ancak, mühim değişiklikler yapmıştır şöyle ki:

- Eskiden sâdece erkek çocukları için kurban kesilirken, hazreti peygamber **kız çocukları için de** kesilmesi esasını getirmiştir.
- Çocuğun başına kurban kanı sürülmesini yasaklamıştır.
- Kurban kesilmesinin yanında, çocuğun ana tüyleri ağırlığınca altın veya gümüş sadaka dağıtılmasını emretmiştir.
- Akika kelimesinin hoş olmayan manasından dolayı kurbanın adını; "**Nesîke Kurbanı**" olarak değiştirmiştir. (Elm. İslam Hukuku 2-435)

Hadîs-i şerîf'te "**Nesîke deyiniz, Akîka demeyiniz**" buyurulmuştur. (Nimeti İsl 685)

NESİKE KURBANI

102- **Nesîke kurbanı**, gerek erkek ve gerekse kız çocuğunun doğduğu günden itibaren, bâliğ olduğu güne kadar kesilebilir. Fakat, yedinci günü kesilmesi efdaldır. Erkek çocuğu için **iki koyun** kesilmesine hükmeden müctehid'ler de vardır. Kurbanı elverişli her hayvandan **nesîke kurbanı** da olur. (B.İs.İlm. 395)

Yedinci günü adı konulur ve başının saçları kesilip, ağırlığınca altın veya gümüş tasadduk edilir ve aynı günde bu kurban kesilir. Üç mezheb imamına göre bu tarzda yapılması müstehab'dır ve bu kurban sünnettir. Fakat, Hanefî mezhebimizde **İmâm-ı A'zam** Hazretlerine göre ise bu kurban'ın kesilmesi müstehab'dır.

Ancak, Nesîke kurbanının ehemmiyeti ile alâkalı rivâyetler, diğer üç mezhebin görüşlerini te'yid eder mahiyettedir. Bu sebeple, durumları elverişli olanların, bu sünneti îfâ etmeleri gerekmektedir. (Elm.İslm.Hukuku 2-436)

103- Nesîke kurbanı, bayramda kesilen kurbanlarda olduğu gibi, sabahleyin **kuşluk vaktinde** ve kerahet vakti çıktıktan sonra kesilir ve sadaka olarak dağıtılır. Kesen kimse, bunun etinden yiyebilir ve başkalarına da yedirebilir.

104- **Şafiî ve Hambelî** hükmüne göre çocuğun güçlü, sıhhatli olması umularak bu kurbanın kemikleri kırılmayarak yalnız eklemlerinden ayrılmak suretiyle pişirilmesi müstehab'dır.

Diğer imamlara göre de; çocuğun fazla alçak gönüllü olması ve beşeriyet hırslarının sönmesi umularak kemiklerinin kırılması müstehab görülmüştür. (Nimetül-İslam 686)

105- **Şafiî ve Hambelî** mezhebine göre, çocuk erkek olursa, erkeğin mirâsı ve şahitliğinin hükmü gibi **kurbanı da iki olur**, kız çocuklarının kurbanı bir'dir. **Mâlîki** mezhebi görüşünde, erkek çocuğa da, kız çocuğu gibi, bir kurban kesilir.(Nimt-i İslm. 686)

Nesîke kurbanları, İslâm'ın, çok mühim bir ictimâî güzelliğini aksettirir. Sünnet esasına uygun böyle mübarek geleneklerimizi yaşatmak; cemiyetimizde et yüzü görmeyen muhtaçların sevindirilmesi bakımından mühim bir hizmet olacağı gibi, sünnet-i seniyye'nin ihyâsına da, örnek teşkil edeceği unutulmamalıdır.

HZ. HASAN VE HÜSEYİN İÇİN KESİLEN “NESİKE” KURBANİ

106- Resul-i Ekrem efendimiz, mübârek torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin radiyallahu anhumâ'nın doğumlarının yedinci gününde **Nesîke kurbanı** olarak her birine birer koç kurban etmiş ve isimlerini koyarak saçlarını kestirmiştir. (Nimti islam.686)

Hazret-i Hüseyin doğduğunda peygamberimiz sallallahu aleyhi vesellem :

“Ey Fâtıma! Hüseyin'in saçını kes! Saçının ağırlığınca sadaka ver” buyurmuş ve kesilen saçlarının **bir dirhem** gelmesi üzerine **ağırlığınca gümüş**, fakirlere dağıtılmıştır. Resulü Allah efendimiz (s.a.) bu **Nesîke kurbanından Ebe**'ye bir but gönderilmesini, kalanın da kemikleri kırılmadan pişirilip yenmesini ve başkalarına da ikram edilmesini tavsiye buyurmuştu. (Hakim-Müstedrek c.4 s.237)

ALTI NEVİ KURBAN

107- Çeşitli ve çok ibretli kurbanlar vardır. Mehmet Nuri Akşehirî Hazretlerinin, Arapça **Bahrul-Udhiyye** isimli kıymetli eserinde **kurbanın**, altı nevi olduğu yazılmıştır :

BİRİNCİSİ : Kabul ve Saâdet kurbanı. Hâbil'in kurbanı gibi.

İKİNCİSİ : Red ve Şekaavet Kurbanı. Kaabil'in Kurbanı gibi.

اِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ

“(Âdem aleyhisselam'ın oğulları Hâbil ile Kaabil) Hani onlar her ikisi, birer kurban takdim etmişlerdi de birisinden kabul edilmiş, diğerinden ise kabul edilmemişti” âyet-i kerimesinin hükmünce: (Maide 27)

Hâbil'in kurbanının Allah indinde kabul edildiği, bir alâmetle anlaşıldığından buna, **seâdet kurbanı** denilmiş, kardeşi Kaabil'in kurbanı kabul edilmeyip red edildiğinden ona da **Şekaavet kurbanı** denilmiştir.

ÜÇÜNCÜSÜ : Kadr ve Menzile Kurbanıdır. Abdulmuttalib'in, “**On oğlum olursa, bunlardan birini Allah için kurban edeyim**” diye nezdredip sonra kur'â kendisine çıkan oğlu **Abdullah'a karşılık**, yine kur'a neticesinde **yüz deveyi kurban etmesi** gibi.

DÖRDÜNCÜSÜ : Rahmet Kurbanıdır. Hazret-i İsmâil'e fedâ edilen ve İbrahim aleyhisselam'ın, kendi evladını kurban etmesini önleyen bu kurban, bütün müslümanlar için bir rahmet olmuştur. Eğer bu koç ihсан edilmeyip, Hz. İsmâil kurban edilmiş olsa idi bütün müslümanlara evlat kurban etmek vâcip olacaktı. Burada **ilâhî bir rahmet** tecellî etmiştir. (Bahrul udhiyye 47)

BEŞİNCİSİ : Kiyâmetteki Kahr-u Kudret Kurbanıdır. Şöyle ki, “**ÖLÜM**” denilen şey, cennet ve cehennem arasına, **beyaz bir koç suretinde** getirilecek, orada kesilip kurban edilecek.

Bu hususla alakalı bir Hadis-i şerif de, şöyledir :

– عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَارَ أَهْلُ الْجَنَّةِ إِلَى الْجَنَّةِ وَأَهْلُ النَّارِ إِلَى النَّارِ جَاءَ بِالْمَوْتِ حَتَّى يُجْعَلَ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ثُمَّ يُذْبَحُ ثُمَّ يُنَادَى مُنَادٍ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ لَامُوتَ وَيَا أَهْلَ النَّارِ لَامُوتَ فَيَزِدَادُ أَهْلَ الْجَنَّةِ فَرَحًا إِلَى فَرَحِهِمْ وَيَزِدَادُ أَهْلَ النَّارِ حُزْنًا إِلَى حُزْنِهِمْ

(2051)- Abdullah İbn-i Ömer radiyallahu anh'den rivâyete göre, Resûlullah Sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur :

“Ehl-i Cennet Cennet'e, ehl-i Cehennem Cehennem'e (ayrılıp) gidince ölüm (mefhûmuna, gürbüz bir koç sûretinde vücud verilerek) getirilir.

Tâ Cennetle Cehennem arasında yatırılarak kesilir. Sonra bir münâdî :

-Ey ehl-i Cennet (burada ebedisiniz) artık ölüm yoktur, ey Cehennem halkı (siz de burada ebedisiniz aslâ) ölüm yoktur! Diye ilân eder.

-Ehl-i Cennetin ferâhına bir ferah daha ziyâde olunur,

-Cehennem ehlinin de hüznün ve kederine bir hüznün daha yüklenir”
(Buhârî tecrid 12-231)

Kiyâmetin hesap gününe iman etmemiş olanlar için, tarifi kabil olmayan bir hasret ve pişmanlık yaşanacaktır.

Kur'anı kerim; İşte o sıkıntılı gün hakkında insanları şöyle ikaz buyurmaktadır :

﴿٣٩﴾ وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

(Resûlüm!) **Kâfirleri pişmanlık, hasret ve üzüntü günü hakkında ikaz et. Çünkü onlar bir gafletin içine dalmış giderlerken ve henüz iman etmemiş haldelerken** (bir bakarsın hüküm verilmiş) **iş bitmiş olacaktır.** (19.Meryem su.Sh-307)

Evet işte kıyamette; ölmek mefhumunu ortadan kaldırıp, sonsuz hayâtı başlatan ve kahredici bir pişmanlığı ortaya koyan bir **ilâhi kudret kurbanı** vardır ki bu, Allah'ın yüce fermanı ile **ÖLÜM** 'ün bir **koç şeklinde** kesilip kurban edilmesi ve yok edilmesidir.

Böylece dünya hayatında, ölüm'ün, alıp gözden uzaklaştırdığı insanları “**yok oldu**” zannedenler, aslında bir gün **ölüm**'ün kendisinin ebediyen yok olduğunu ve fakat, sakladığı insanların, mahşere çıkıp, **artık ölümsüzleştğini** göreceklerdir.

Kur'ân-ı kerim'de bu hakikatı şöyle bildirmektedir :

﴿١٣﴾ ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ

“**Sonra o, (inkâr eden kişi) cehennemde ne ölür ne de dirilir hayat bulur. Yanar, yanar**”

﴿١٤﴾ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّىٰ ﴿١٥﴾ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّىٰ

İnkâr'dan temizlenen ve Rabbinin ismini zikredip O'na kulluk eden ise kurtulup ebedî olarak cennette yaşar. (A'la su. 13. Sh-598)

ALTINCISI : **Kerâmet Kurbanıdır.** O da, mevzuumuz olan :

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ

“**Rabbin için namaz kıl ve kurban kes**”

Ayet-i kerimesinde emredilen ve âhir zaman ümmetinin (ve hepimizin) kesmiş olduğu kurbandır ki, **Kevser** kelimesi ile işâret edilen kerâmet ve nimetleri kazanmaya vesile olan kurbandır. Bu ümmet için bir hayvanı kurban etmek; bizzat kendini kurban etmek mânasında olup, Allah tarafından, böylesine büyük bir fedâkârlık ve kerâmet olarak kabul edileceğinden buna **kerâmet kurbanı** denilmiştir. (Bahrul-Udhiyye Sh-48)

KURBAN KESEMİYENLER NE YAPMALI

108- Bütün arzu ve gayretine rağmen, Kurban bayramında kurban kesme şerefini elde edemediği için üzülen, mahzun olan mü'minler de, diğer mükellef oldukları ilâhî vazifeleri ifa ederek Cenâb-ı Hakkın fazl-u kereminden lütuf ve rızâsını talep ederler. Kurban kesemeyenlerin bir de, bayramın birinci günü öğleden sonra **ALTI rek'at namaz** kılmaları tavsiye edilmiştir..

Böylece, onlar da iyi niyet ve kurban kesme arzuları sebebiyle kurban kesmiş gibi, o günlerin ecrinden istifâde ederler. Bu namaza şöyle niyet edilir :

“Ya Rabbi! bu âciz kulun kurban kesemedi. Kurban yerine şu vücudumu huzurunda secde ile yere sererek kurban ediyorum. Beni de kurban kesenlerin arasına kabul eyle Allahım!”

Bu namazda her iki rek’atte bir selam verilir :

Birinci rek’atte Fâtihadan sonra, **İnnâ enzelnâhü** sûresi,
İkinci rek’atte Fâtihadan sonra, **İnnâ a’taynâ** sûresi,

Üçüncü rek’atte Fâtihadan sonra, **kul yâ eyyühel-kâfirun** sûresi,
Dördüncü rek’atte Fâtihadan sonra **İhlâs** sûresi,

Beşinci rek’atte fatihadan sonra, **kul eûzü birabbil - felâk** sûresi,
Altıncı rek’atte fatihadan sonra, **Kul Eûzü birabbi- Nâs** sûresi okunur.

109- Bir kurban derisi ile, yapılacak yerli yerinde bir hayrın, başka zamanlardaki belki milyarlarca sadaka’ya bedel olabilecek bir mana taşıdığı unutulma-malıdır. Onun için kurban derisi ile, İslâm ilimlerinin ihyâsını hedef almak, son derece ehemmiyeti hâizdir.

TEŞRIK TEKBİRLERİ

110- Kurban bayramından bir gün önce, arefe gününün sabah namazından itibaren bayramın dördüncü günü ikindi namazı sonuna kadar **yirmi üç vaktin** farz namazlarında selamdan sonra bir defa :

“Allâhu Ekber Allâhu Ekber, Lâ ilâhe illellâhu vallâhu Ekber, Allâhu Ekber ve lillâhil-hamd” diye tekbir alınır ki buna; **“Teşrik Tekbirleri”** denir.

111- Teşrik tekbirleri, namaz kılmakla mükellef olan her Müslüman için vâciptir. Bu hususta, erkek, kadın, müsâfir, mukim, köylü, şehirli, cemaatle kılan ya da yalnız kılan, hepsi müsâvidir. Bu cihetle, kurban kesmiş olsun olmasın, her müslümanın, bu beş günde **23 vaktin** farz namazlarının sonunda bu tekbirleri okuması vâcib’dir.

Selamdan sonra hemen tekbir getirilir. Unutulur da sonra hatırlanırsa, daha yerinden kalkmadan ve mescidden çıkmadan, ve dünya kelamı konuşmadan tekbir getirmek lazımdır. (Nimetül-İslam 886)

Namazın başında imama yetişemeyen kimse, yetişemediği rek’atleri tamamlayıp selam verdikten sonra bu tekbiri alır. Şâyet tekbiri, imamla birlikte alıp, sonra namazdan yetişemediği kısmı tamamlasa namazı bozulmaz. (Nimeti islam-686)

Teşrik ismi, kurban etinin, güneşin parladığı sabahın teşrik vaktinde, kesilip dağıtılmış olmasından alınmıştır. Bu tekbirlerde Hz. İsmail’in kurban olmak için

teslimiyetine ve o anda Cebraîl'in, Hz. İbrahim'in ve İsmail aleyhisselam'ın okuduğu tekbirlere bir hatırlatma ve ittiba vardır. O hayatı yaşamak vardır. (Bahrul-Udhiye Sh-26)

153- Bilgisizlik ve gafletinden dolayı birçok insanın, ihmal edip vebâlde kaldığı bu mübârek tekbirler, kaçırılmaması icap eden, çok mühim ve çok kazançlı kelimelerdir.

Tehlike ve felâket anlarında da, okunması tavsiye edilen bu tekbirler, Allah dostlarının tavsiyelerinde, ayrıca **zelzele'nin freni** olarak tanıtılmaktadır. Bu bakımdan zelzele ânında bu tekbirleri okumak lazımdır.

MÜBAREK ON GECE

112-Kurban günlerini içine alan bu **ZİLHİCCE** ayının birinden onuna (yani bayramı gününe) kadar olan gecelere, "**Leyâlî-i Aşere**" yani "**mübârek on gece**" denilir ki, **fecr** suresinde bu on gecede ilâhî sırlara yemin edilmiş olması, son derece hikmetlere işaretler.

Zilhicce ayı, kurban ayı olduğu gibi, İslam'ın beş temel esasından biri olan **HAC farızası'nın** da ifâ edildiği umumî af ayıdır.

Arafat'a çıkılan, Allah için nice kurbanlar kesilen bu mübarek ay, kamerî ayların sonuncusu olması hasebiyle bir senelik hesapların görülüp, senelik amel defterlerinin kapandığı (ve yeni yıla, Muharrem-i şerif ayına geçilen) mukaddes bir aydır.

Hacca gidemeyen mü'minlerin bu günlerde oruç tutmaları, çok büyük fazilettir. O bakımdan kurban bayramından evvel **dokuz gün oruç tutmalı** ve onuncu günü kurban kesilinceye kadar bir şey yemeyip, kurban eti ile kuşlukta iftar edilmelidir. Bu yapılamazsa, **8 nci gün ile beraber 9 ncu arefe günü** oruçlu olmak lazımdır. (Dua ve ibadetler Faz Neşr. Sh-45)

Peygamber efendimiz (SA) buyurmuşlardır ki:

"Ayların efendisi Ramazan ayı; hurmet bakımından en büyüğü de zilhicce ayıdır"

"Dünya günlerinin en faziletlisi Zilhicce'nin (ilk) on günleridir.

-Allah yolunda CİHAD da mı onun misli değildir? Diye soruldu.

-Allah yolunda onun misli yoktur, ancak Allah yolunda yüzü toprağa bulanır (şehid olur)sa başka..." buyurdu. (fzl.29.1108)

Yine buyurdular ki :

"İçerisinde ibâdet edilen günlerden, Zilhicce ayının on günü kadar Allahu Taâlâ'ya sevimli olan günler yoktur. Ondan bir günün orucu, bir senenin orucu gibidir. Onun bir gecesinin kıyâmı, ihyâsı ise bir senenin kıyâmı gibidir"

HZ. HAFSA (RA) VÂLİDEMİZ ŞÖYLE BUYURMUŞTUR :

- “Resuli Ekrem efendimiz (s.a) şu dört şeyi (hiç) terk etmezdi :**
- Zilhicce'nin (ilk) on gününün orucu,**
 - Aşure gününün orucu,**
 - Her aydan üç gün orucu ve,**
 - Sabah namazından evvel iki rek'at namazı**

Zilhicce ayı, **KURBAN AYI** olduğu gibi, İslâm'ın beş temel esasından biri olan **HAC farîzası'nın** da îfâ edildiği **UMUMİ AF AYIDIR**. Arafat'a çıkılan, Allah için nice kurbanlar kesilen aydır. Bu mübarek ay, kamer î ayların sonu olması hasebiyle bir senelik hesapların görülüp, senelik amel defterlerinin kapandığı **(ve yeni yıla, MUHARREM-İ ŞERİF ayına geçilen)** mukaddes bir aydır. Hacca gidemeyen mü'minlerin bu günlerde oruç tutmaları, çok büyük fazilettir. O bakımdan kurban bayramından evvel **dokuz gün oruç tutmalı** ve onuncu günü kurban kesilinceye kadar bir şey yemeyip, kurban eti ile kuşlukta iftar edilmelidir. Bu yapılamazsa, **8 nci gün ile beraber 9 ncu AREFE GÜNÜ** oruçlu olmak lâzımdır. (Dua ve ibadetler Faz Neşr. Sh-45)

BAYRAM GÜNLERİ DİĞER VAZİFELERİMİZ

113- Bayram günlerinde yalnız kurban vazifesi ile değil, muhtelif ikramlarla fakir ve muhtaçları sevindirmelidir. Elbise ve ayakkabı bulamayanlar olduğu gibi karnı aç gezenlerin de bulunduğu ve kış mevsiminin şiddetli soğuklarında nice ilim irfan talebelerinin paltosuz ve zayıf elbiselerle titreyerek ilim edinmeye çalıştığını unutulmayalım.

Akrabalara, komşulara, ilim yolundaki talebelere, ve fakirlere, icap eden alâkayı göstermek, müslümanın, en mühim vazifelerindedir.

KURBAN KESMEYİ İHMÂL EDENLER

114- kurban kesmeye muktedir olduğu halde bu şerefli vazifeyi ihmal edenler, hadîs-i şeriflerde şiddetle zem olunmuşlardır. Peygamber (sallellahu aleyhi vesellem) efendimiz :

مَنْ وَجَدَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ وَلَمْ يُضَحِّ فَلَا يَفْرُبَنَّ مَصَلَاتَنَا

“Bir kimse, kurban kesmeğe mâlî bir imkân bulur da kurban kesmezse o kimse sakın bizim mescidlerimize yaklaşmasın“ Diğer bir rivâyette: **“Şefâatimize nâil olamaz”** buyurmuştur. (Buhari Tecr.12-34)

HER GÜN KESİLEN NİCE HAYVÂNAT

115- Aslında, insanların ihtiyaçları için her gün yeryüzünde yüzbinlerce hayvan kesiliyor. Fakat, bunlardan yalnız hâli vakti yerinde olanlar istifade ediyor. Kurban bayramında ise, Hazret-i Allah'ın rızâsı için bir kısım hayvanât kesiliyor, bunların etlerinden ve derilerinden birçok muhtaçlar da istifade ediyor. Bu itibarla, kurban kesilmesi, müslümanlığa hâs, çok insânî bir fedâkârlıktır.

116- Şu ince noktaya dikkat edilmelidir ki, âhir zaman ümmeti, canlarını veya evlatlarını kurban etmekle mükellef kılınmamıştır. Üstelik, kendi canlarını ve evlatlarını kurban etmiş sevâbı ile ve o mânada olmak üzere bir hayvanı, Hak rızâsı için kurban etmekle emir olunmuşlardır. Bu nimetin kıymeti bilinmelidir.

İNKÂRCILARA GELİNCE

117- Yazık ki, mukaddes her şeye, her inanca dil uzatmayı, kendilerine âdet edinen HAK düşmanları kurban vecîbesine de dil uzatmaktan geri kalmazlar. Bazen açık kimlikleriyle, bazen de müslüman ve hattâ İlâhiyatçı kılığına bürünerek sünnet'e ve kur'an hükümlerine saldırırlar. Allahın âyetlerini, kendi keyiflerine göre yorumlayarak, 1400 seneden beri İslâm'a sayısız hizmet etmiş müctehidlere ve ilim erbabına hayâsızca hücum ederler, kurbanı inkâr ederler. Gerek Kâbe-i muazzama'da, gerekse dünyanın her tarafında rızâ-i ilâhi uğrunda, senede bir defa kesilen kurbanı çok görür ve öyle göstermeye çalışırlar. Kendi zevkleri uğrunda her gün yüzbinlerce hayvanâtın kesildiğini görmeden gelen bu inkârcılar, senede bir defa Allah rızâsı için bir kısım hayvanların, fakirler menfaatine olarak, kurban niyeti ile kesilmesini hazmedemezler.

KURBAN BEREKETTİR

118- Aslında kurbanın, tam bir berekettir. Bu sırrı kavrayamayan bazı zavallılar onun, nasıl bir umumi rahmet olduğunu anlayamazlar..

Aslında kurban kesilmekle, kesilen hayvanların miktarı pek artmış da olmaz. Belki kurbanların kesildiği günlerde kasaplar tarafından et için kesilecek hayvanların sayısı azalır. Böylece o günlerde bir bakıma, yine normal miktarda hayvan kesilmiş olur lâkin, bunu hiç görmek istemezler.

Güya, hayvanata acır, merhamet dellâllığı yaparlar. İspanyada 10 yaşında bir çocuğun; zevk ve gösteri uğruna 160 boğayı didik didik hançerliyerek öldürdüğünü televizyonlarla bütün dünyaya överek anlatırken, üstelik medenî geçinen Tağut'un avânesi bu inkârcılar, medeniyet adına her cinayeti işler. Ama iman ve inançtan söz edilince azgın boğalar gibi kudururlar.

Hatta onlar, kurbanla alâkaları olmadığı için, kurban bayramında da kasaptan et alıp keyiflerine bakarken, sâdece bayramdan bayrama et yüzü gören ve belki senede bir defa yüzü gülen fakirlerin ve hele çocukların hâlinden hiç anlamazlar. Karınları haramla, zıkkımla hep şişkin olduğu için ağlayan yoksulların hâlini bilmezler.

Hevâ ve hevesleri uğruna, faydasız sonuçsuz ve anlamsız harcamalarda, bir hiç uğruna yapılan israflarda aşırıya gitmekten sakınmaz da, sıra hayır yolunda harcamalara gelince, fedâkârlık şöyle dursun, kırkta bir olan zekâtı bile inkâr etmeye kalkarlar.

İNSAN GEÇİNERLER

“Öyleleri var ki, kumar ve oyun masalarında avuç avuç paraları havaya savurmaktan (eğlence yerlerinde tabak kırma yarışından) korkmazken, beri tarafta devlet ve milletin eksliğini düşünmezler. Vergi verme-menin yollarını ararlar. Karşısında yoksulluktan kıvranan komşusunun hatta akrabasının boğazına bir lokma ekmek vermekten kaçınır, kıskanırlar. Üstelik ona karşı :

-Görüyorsun ya? İşte sen açsın, ben tokum; sen inlersin, ben zevk-u sefâyâ dalarım!” der gibi, gurur bataklığına saplanırlar.

Düşünmez ki, fertlerin sefâleti, toplum düzeninin çökmesi demektir. Ve toplumun çöküşü ve sefâleti de, er veya geç, bütün fertlere yayılır. Düşünmez ki, bir insanın, çevresindeki sefâlet ve ihtiyaç, aynı zamanda kendi sefâlet ve ihtiyacıdır.

Serhatlarda, sınır boylarında açılan gedikler, aynı zamanda evimizde açılan gedikler, değil midir?

İnsanların, âilesinde, akrabasında, komşusunda, hemşehrilerinde, hemcinslerinde bulunan açlıkların, hastalıkların, perîşanlıkların, felâketlerin hepsi, aslında kendi varlığındaki yaralar değil midir?

Fakir fukaranın gözleri önünde, açık lokantaların süslü masalarında veyâhut, velvelesi ve çığlıkları, etrafı çınlatan gümbürtülü konakların yemek salonlarında, (çevrede yaşayanların çektiği sıkıntılara göz yumarak) kahkahalarla yiyip içen, servetler israf eden gaflet sâhipleri düşünmezler mi ki, fazla kaçırdığı her lokma, belki bir fakirin bir iki günlük, ölmeyecek kadar gıdası olurdu.

Bir lokma; belki binlerce kimsenin hayat hakkından sıyrılmış, sızdırılmış bir emeğin mahsulü bulunuyordu. Düşünmez ki; her kahkaha; nice ihtiyaç sâhibi insanın içindeki öfkeyi harekete geçirecek, iffet ve hayâ ehlinin tahammül gücünü çatlatacak,.. Nâmuslu'ları baştan çıkarıp, kötü yollara,. çalıp çırpmaya itecek bir tahrik ve tahrîb sebebi olabilir” (Hak Dini K.dili- 2-233)

Unutma-malıdır ki, bu gidişin sonu, böyle hep kahkahalı bir devrân olmayacaktır. Belki bir musîbet, hayâtı alt üst edecektir. Ve kesin olan bir hakikat vardır ki, ölümün sillesi, yalancı dünyânın lezzetini silip süpürecektir. Belki yarın,. Belki yârından da yakın!.

119- Hülâsa; **Kurban vecîbesinin** meşruiyeti; dînî, ahlâkî, içtimâî birçok hikmetlere dayanmaktadır. Kurban, çok yüce manalar taşır. Bunu takdir etmeyecek akl-i selîm sâhibi insan tasavvur olunamaz.

Onun içir-ndir ki, imandan gerçek nasîbi olan varlıklı bir kişinin, kurbanı aslâ ihmal etmeyeceği şüphesizdir. Basîreti kapanmış olanlara ise, hikmetten söz etmenin faydası yoktur.

O halde Ey mü'min!

Kendini, dâima Nefsin cimriliğinden korumalı ve Allah'ın, sayısız nimetlerine rağmen işlediğin hatâları düşünerek, kendini fedâ etmek değil, vücuduna bedel olarak, senede bir kurban kesmeyi ihmâl etmemelisin!. (Bahrul Udhiyye S-20)

Ölüm rüzgârının hiç hesap edilmeyen bir anda alıp, bambaşka bir yere götüreceğini aslâ unutulmamalısın!.

Cihân peygamber'i efendimizin şu mübârek cümleleri, ne kadar ibretlidir :

الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا

“İnsanlar uykudadırlar, öldükleri zaman uyanırlar” (Elm.8-89. Ruh-beyan 2-132)

120- Şüphe yok ki, ölümün ortaya çıkardığı gerçekler karşısında, nice uyanık geçinenler, ne derin bir uykuda olduklarını yakında anlayacaklardır.

Ş İ M D İ

Ey **HAK** uğrunda bir hayvanı kurban etmeyi ihmâl eden babalar!

Evlâdının, namaz kılmasını bile, külfet kabul eden anneler!

Annesine, babasına bir bardak su vermeye üşenen evlâtlar!..

Düşünün düşünün.. Ebedi cenneti kazanabilme uğruna evlâdını bile kurban etmek için yere yatıran baba'ları düşünün.
Yüce peygamberimiz ve necib ecdâdımız, ne çilelerden geçerek bu yüce **DÎN'**i bize ulaştırdıklarını düşünün!.

Biz, bir kurbanı fedâ edemezken.. Çanakkale'de canlarını ve kanlarını bu topraklara akıtan kahraman ecdâdı düşünün. 257 bin Müslüman Türk şehidini düşünün...

Değil dünyâda para istif etmek?.. Elde **TEK SERMÂYE** olan mübârek canlarını bile seve seve fedâ edenleri düşünün!...

Batağa düşenleri değil, canını senin için verip, ebedi cennete uçanları düşün..

Fırsat elde iken, seni Rabbına yaklaştıracak olan KURBAN'ın, ne manalar taşıdığını düşün!.

Ey Alemlerin yaratıcısı olan Allahım!

Bütün müslümanları, kurban kesmek ve muhtaçları korumak şerefi ile şereflendir... Kurbanlarımızı kabul buyurup, ebedî kurtuluşumuza vesîle eyle Allahım. ((Âmîn))

Emekli Müftü
Hüsnü Yılmaz

İKİNCİ BÖLÜM

İBRAHİM ALEYHİSSELÂM VE KURBAN

121- Şimdi, KURBAN denilince hemen kendisini hatırladığımız, yüce Allahın Halil'i, İbrahim aleyhisselâm'ı ve O'nun, oğlu İsmâil'i kurban etme teşebbüsünü, bu müthiş hâdiseyi, Allah'ın yüce kitabı Kur'ân-ı kerimden bir okuyalım. Hazret-i İbrahim ve oğlu İsmâil aleyhisselâm'ı ibretle bir düşünelim :

Evlât hasreti çeken İbrahim aleyhisselâm, Allaha şöyle yalvarıyordu :

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ

“Ey Rabbim! Bana Sâlihlerden olacak bir evlât ihsan buyur” diyordu. (Saffat100 S-450)

فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ

İşte biz de ona Halim (uslu) bir oğul müjdeledik.

122- Daha önceleri, İbrahim aleyhisselâm'ın Allah için yaptığı büyük hayırları ve cömertliği gören melekler, insan kıyâfesinde kendisine gelerek :

-Ey İbrahim! Bu kadar cömertlik ve hayır yapmak, sana zor gelmiyor mu? diye sormaları üzerine İbrahim aleyhisselâm :

-Bunların ne ehemmiyeti var? Bir oğlum olsa, Allah rızası uğruna onu bile fedâ ederim, demiş ve bu söz, ilâhî kayıtlara geçmişti.

Aradan uzun seneler geçti. Hz. İbrahim, daha önce kendisine gelen meleklerle konuştuğu bu **“Allah için, oğlumu bile kurban ederim”** sözünü, zaman içinde unutmuştu. Sonra Hz. İsmâil'in en sevimli çağında üst üste gördüğü rü'yalar, bunu kendisine hatırlattı. Şöyle ki :

﴿١٠٢﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَىٰ

“Vaktâ ki babasıyla beraber yürüyüp çalışacak çağa erişti. (gördüğü bir rü'ya üzerine): “Yavrucuğum! Ben rü'yamda seni kesiyorum görüyorum; bir düşün, ne dersin? dedi.

قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ

Çocuk da, “Babacığım! sen ne emrolundunsa onu yap. İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın” dedi. (Sh-450)

123- İbrahim aleyhisselam, yetişme çağına, iş ve ihtiyacına koşma durumuna gelmiş bulunan oğlu İsmail'i yanına alarak Kâbe'yi yeniden inşâ ve ihyâ etmiş ve İsmail de ona yardım etmişti. Bu sebeple de, İsmail'e olan sevgisi iyice yüreğine işlemişti.

Bina tamamlanınca Beytullah'ı hac ve tavâf etti. Hac erkânını tamamlayıp ayrıldıktan sonra o gece Kâ'benin Hıcr mevkiinde gecelemişti. **Terviye günü** yani, arefe gününden bir gün evvel olan o gece bir rü'ya gördü. **Rü'yasında bir ses** kendisine :

“Allah sana, bu oğlunu kurban etmeni emrediyor” diyordu.

Sabah olunca İbrahim aleyhisselam uzun uzun düşünceye daldı. Bu hüküm, acaba Allah tarafından mı? dedi. İşte bu **tereddütten dolayı** bu güne **TERVİYE GÜNÜ** (tereddüt günü) denildi.

Akşam olunca gece, aynı rü'yâyı tekrar gördü ve alâmetlerinden **bildi ki** bu rü'ya Allah tarafındandır. O güne de **AREFE GÜNÜ** (anladığı gün) denildi.

Sonra üçüncü gece aynı rü'ya tekrar etti. Bayram gecesi Hz. İsmail'i kurban ettiğinin tatbikatını gördü ve bu güne de **KURBAN GÜNÜ** denildi. (Şir'atül-islam 219)

124- Peygamberlerin rü'yası vahiy olduğu gibi, **tâbirleri de vahiy eseri olduğundan**, İbrahim aleyhisselam böyle görmüş, böyle tâbir etmiş ve dolayısıyla böyle vahiy almış olmakla artık bu, yerine getirilmesi vâcip olan, **“Hak bir emir”** olmuş oluyordu. (Elm tefsiri 6-422)

125- Bu suretle, nezrini kesin olarak hatırlamış olan İbrahim aleyhisselam, İsmail'in annesi Hz. Hâcer vâlidemize bayram sabahı, evladına en güzel elbiselerini giydirmesini, onu yıkayıp süslemesini emrederek sonra Hz. İsmail ile hareket etmişlerdi.

126-Evladı kurban için, baba-oğul yola çıkınca, **İBLİS** hayrette kalıp kendi kendine söylendi:

“Böyle imtihan da hiç görmedim, İbrahim bu işi de yaparsa ve ben böyle bir meselede onları caydıramazsam bir daha ebediyen onlara tesir edemem ve üzüntümden helâk olurum” demişti. (Şir'atül islam 222)

Derhal bu işe engel olma yollarını aradı. İnsan suretine girerek evvela Hz. İsmail'in annesi Hâcer vâlidemize gitti ve ona :

“Evlâdın kurban ediliyor haberin olsun!” dedikten sonra, envâi çeşit vesveseler vererek bu işe mâni olmasını telkin etmişti. Sonunda Hazret-i Hâcer:

“Onun babası peygamberdir, yanlış iş yapmaz. Eğer Allah ona, oğlunu kurban etmeyi hakikaten emretmiş ise; o zaman o emre, ben de itâat ederim” diyerek, Şeytanı huzurundan kovunca, bu defa İblis; baba-oğul'u tâkibe başlamış ve Mina mevkiinde yine insan kıyafetinde Hazret-i İbrahim'e yaklaşıp :

-Evlâd kurban edilir mi ? bundan vazgeç!..

diyerek onu şüpheyeye düşürmeğe çalıştı. Nice akıl almaz vesveseler vererek aklını karıştırmak istedi ise de, bunda da muvaffak olamadı. Hz. İbrahim yerden aldığı bir taşı İblis'in suratına fırlatıp uzaklaştırmış (rivayete nazaran gözünü kör etmiş) ti.

127- İbrahim aleyhisselam, kendisine vesvese vermek isteyen şeytanı Mina mevkiinde taşıdığından dolayı, aynı mahalde şeytan taşlamak bir sünnet olarak devam etmiş ve âhir zaman peygamberinin şeriatında da yer almıştır. (şir'atül-islam- 220)

128- Ne zaman ki, İblîs ümitsizlik içinde onlardan uzaklaştı; Hz. İbrahim, oğlu İsmail ile baş başa kaldı ve onunla istişâre emek istedi.

Allah'ın emri kesinleşmiş ve kendi kararı sonuçlanmış ise de, oğlunun da, bu işin Allah tarafından bir emir ve imtihan olduğunu bilmesini ve ona göre sabır ve sebat göstermesini arzu ediyordu.

Aslında biliyordu ki, oğlu İsmail aleyhisselam da, bu ilâhi emre boyun eğecek İman ve ruh yapısına mâlik idi. İşte böylece kendisine meseleyi açtı ve âyet-i kerimede bildirildiği üzere aralarında şu konuşma cereyan etti :

يَا بَنِيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَى

Yavrucuğum! Rü'yamda seni kesiyorum görüyorum; bir düşün bakalım ne dersin? (Saffat 102 Sh.450)

-İsmail aleyhisselam : **Rabbim sana, beni kurban etmeni emretti mi ?**

-Hazret-i İbrahim de : **Evet**, dedi. Bunun üzerine İsmail aleyhisselam şöyle cevap verdi :

يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ

“Babacığım! sen ne emrolundunsa onu yap. İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın” dedi.

Evet.. Hazret-i İbrahim Hak rızası uğruna, güzellik nişânesi, biricik oğlunu kurban etmeyi göze alıyor ve evlât da, o gencecik yaşta mübârek canını fedâ ediyordu.

129- İsmail aleyhisselam şöyle devam etti :

-Babacığım, sen insanları Allah’a davet ettin diye Nemrut tarafından ATEŞE ATILDIĞINDA teslimiyet gösterdiğin için, Allah senden nasıl râzı oldu ise, ben de senin oğlunum!.. Kurban olmaya sabrederim, böylece Rabbim, inşaallah benden de râzı olur” dedi ve sözlerine şunları ilave etti :

-Babacığım, keseceğin zaman ellerimi iyice bağla ki, benden sana bir sıkıntı gelmesin ve Allah’a karşı benim kazancımdan bir şey eksilmesin. Çünkü, ölümün şiddeti ağırdır. Gözümü mendille ört ve yüzümü toprağa çevir. Zira, babalık şefkatının, Allah’la senin arana girip vazifeni yapmana mâni olmasından endişe ederim” dedi.

Bunun üzerine İbrahim aleyhisselam :

-Ne güzel bir yardımcı oldun sevgili yavrum, seni Allah’ın emrine bihakkın bağlı buldum, dedi. (Şir’atül islam 219)

130- Ne zaman ki Hz. İbrahim, evladının ellerini bağlayıp onu yanı üzere yere yatırdı. Elleri bağlı iken Hz. İsmail, kendi kendine düşünceye daldı ve sonra seslendi :

“Babacığım çöz çöz!.. Ellerimi çöz! Rabbim’in emrini infaz ederken : istemeyerek yapıyor gibi görünmek istemem. Melekler, <Halîlullah İbrahim>’in oğlunun, Allah’a ve onun emrine itâatkar olduğunu görsünler ve bunu böyle bilsinler. Ellerimi çöz, bıçağı boğazıma tut ve hakkını vererek, boğazıma sür” dedi. (Şir’atül-islam-220)

Sonra, bağlı olmadan ellerini ve ayaklarını yere uzatıp, yüzünü toprağa çevirdi. İsmail’in yüzünü bir mendille örttü ve sonra bıçağı bütün kuvvetiyle sürdü. Bıçak, Allah’ın izni ile kesmedi. İkinci defa itina ile çekti, yine kesmedi. Acaba bıçak körelmiş olabilir mi düşüncesi ile yakınında bulunan taşa sürterek bıçağı iyice biledikten sonra tekrar denedi fakat bıçak asla kesmiyordu...Bu arada Hazret-i İsmail babasına :

-Neden gevşek davranıyorsun babacığım!”dedi. İbrahim aleyhisselam :

-Bıçak kesmiyor, sevgili yavrum” deyince :

-Hz İsmail : “Bıçağın sivri ucunu kullanarak dene” dedi. Onu da yaptı fakat, bıçak

Allah'ın emri ile kesmekten kaçındı. (Şir'atül İslam 220)

131-İyice hayrette kalan Hz. İbrahim kendini tutamayıp, bıçağa sitem etti:

-Şu körpe vücudu neden kesmiyorsun! Rabbime karşı vazifemi yapmama neden

engel oluyorsun ey bıçak!. dedi.

-Bıçaktan ses yükseldi :

-Sen, KES diyorsun!.. Âlemlerin Rabbi ise, KESME! Diyor Ey İbrahim!

dedi. Hz. İbrahim, hayretten donakalmıştı. .

132- İşte tam bu esnada o muhteşem tabloyu göstermek için Yüce Allah, semâvât'ın perdelerini kaldırarak melekler âlemine duyurdu :

“Ey meleklerim! insanoğlu, Allah için neler yaparmış bir görün. Hani ben; “Yer yüzünde Halife olacak bir insan nesli yaratacağım” dediğim zaman :

﴿٣٠﴾.... قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ

“Melekler : Ya Rabbi, bizler hamdinle seni tesbih ve takdis edip dururken, yer yüzünde fesat çıkaracak, orada kan dökcek insanı mı Halife yapıyorsun? dediler. Ben de size : <Sizin bilemeyeceğinizi, herhalde ben bilirim> demiştim. (Bakara Sh-7)

Bakın bakalım, insanoğlu hem de, Nefs-i Emmâre ve şeytan gibi düşmanlarına rağmen, Allah için ne fedâkarlıklar yaparmış bir görün!“ diyerek, gök âlemini titreten, Hz. İbrahim ve oğlu İsmail'in o teslimiyet tablosunu, onlara göstermişti.

133- Melekler hayretlerinden **“Allahu Ekber, Allahu Ekber”** diyor ve bu tekbirler, meleküt âlemini inletiyordu. Tam o esnâda Hazret-i Allah Cebrâil aleyhisselam'a :

“Halil'im İbrahim'e kurbanlık koç'u yetiştir!” emrini verdi ve cennetten alınan kurban ile Cebrâil aleyhisselam, bir anda yetişiverdi.

﴿١٠٣﴾ فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ

Ne zaman ki, ikisi de yüce Allah'a teslim oldular ve İbrahim aleyhisselâm çocuğu şakağı üstü yatırdı.

﴿١٠٤﴾ وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿١٠٥﴾ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّعْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

Biz de ona, şöyle seslendik: Ey İbrahim! Sen, hakikaten rü'yanı tasdik ettin, gerçekleştirdin. Biz de Muhsin'leri, (Rabbini her an görüyormuş gibi davrananları) işte böyle mükâfatlandırırız. dedik. (37.saffat sh-451)

Yüce Mevlâ, Halil'i olan İbrahim aleyhisselâm'ın sadâkat ve fedâkârlığını, böyle büyük bir imtihanla denemiş ve sonra **onu, böyle bir lütufla karşılamıştı.**

134- Bu ilâhi sesi işiten İbrahim aleyhisselâm, başını kaldırdı, **Mina dağının eteğinde**, elinde **güzel bir koç ile** Cebrâil aleyhissilâm'ın dikildiğini gördü. Ve kendisine :

وَقَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ

Bu koç, oğlun adına fidiye'dir, fedâdır. Artık oğlunu değil, Şimdi bu KOÇ'u kurban edeceksin Ey İbrahim! denildi .

Bu seslenişin; ne büyük bayram, ne târife sığmaz bir sevinç meydana getirdiği bir tasavvur edilmelidir.

Hz. İbrahim ve oğlu İsmail'in, bu müthiş teslimiyet tablosu karşısında hayrette kalan Cebrâil aleyhisselâm :

-Allahu Ekber, Allahu Ekber = Allah çok büyüktür, Allah çok büyüktür=

diyerek tekbir getirdi.. Arkasından İbrahim aleyhisselâm :

Lâ ilâhe illellâhu vallâhu Ekber = Allah'dan başka ilah yoktur, Allah çok büyüktür= dedi. Kurban olmaktan son anda kurtulan Hazret-i İsmail de, ayağa kalkarak şöyle tamamladı:

Allâhu Ekber Velillâhil-hamd =Allah çok büyüktür, Hamd ve şükürler O'na mahsustur=

Hazret-i İsmail'e fedâ edilen koç, işte bu tekbirlerle kurban edildi.

BU TEKBİRLER

135- İşte, asırlardan beri **arefe günleri** sabah namazında başlanıp, kurban bayramının dördüncü günü ikindi namazı sonuna kadar farz namazların sonunda okunan bu **Teşrik Tekbirleri**, böyle müthiş bir tabloda söylenmiş ve **üç mübarek ağızdan** terennüm edilmiş tekbirlerdir.

Hz. İbrahim aleyhisselâmın sünneti olan bu tekbirler, daha sonra Cibrîl aleyhisselâm'ın peygamberimize tebliği ile, bin dörtyüz seneden beri âhir zaman ümmetinin hep okuduğu duâlar ve tesbihler olmuştur. Ne tatlı, ne yücedir. Ne büyük Ruh ve manalar taşımaktadır. Ne mutlu o **Ruh'u** yaşayanlara!...

YÜCE ALLAH BUYURUYOR Kİ

﴿١٠٦﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ

Muhakkak ki bu, açık ve büyük bir imtihandı.

﴿١٠٧﴾ وَقَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ

Ve (oğlunun yerine) ona büyük bir kurbanlık fidiye verdik.

﴿١٠٨﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ

Ona, sonradan gelenler arasında iyi bir nâm bıraktık. Hz. İbrahim, kıyamete kadar; takdirle, hurmetle ve ibretle anılacaktır.

136- Hakikaten, ne mübârek bir mazhariyettir ki, milyarlarca âhir zaman ümmeti; asırlardan beri, günlük beş vakit namazın tahiyyatındaki (**salli-bârik**) duâlarını okurken, cihan peygamberi Muhammed Mustafâ sallallahu aleyhi vesellem ile birlikte İbrahim aleyhisselâm'ı da hayırla anmakta :

كَمَا صَلَّيْتَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَعَلَىٰ آلِ إِبْرَاهِيمَ

Yâ Rabbi! İbrahim aleyhisselâm'a ve âline salât ve selâm ettiğin gibi, seyyidimiz ve peygamberimiz Muhammed Mustafâ'ya da salât ve selâm et" diye,

O'na salât ve selâm ederek onu; **Nesi-i Necîb'i**, cihân peygamberi Muhammed Mustafâ ile birlikte zikretmektedirler. (Elm-9-217)

Bu hüküm, âhir zaman ümmetine Cibrîl-i Emîn'in yüce Allah'tan getirdiği bir hükümdür. Nitekim bu âyet-i kerime'lerin devamında Hz. Allah, Halîli'ni bizzat, şöyle selâmlamaktadır:

﴿١٠٩﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ

İbrahim'e selâm olsun !

﴿١١٠﴾ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

"İşte Muhsin'leri biz, böyle mükâfatlandırırız" (37.saffat Sh-451)

Kur'ân-ı kerim'de Allah'ın selâmladığı Hz. İbrahim aleyhisselâm, Allah için oğlunu kurban etme kararlılığı göstererek, yüce Allahın hoşnutluğunu kazanmasının bir büyük mükâfatı olarak kendisine **KOÇ** ihsan edilmek suretiyle; insan neslinin kurban edilmekten kurtulmalarına sebep olduğundan, kıyamete kadar gelecek bütün insanlara, unutulmaz bir şeref ve minnettârlık bırakmıştır.

Âhir zaman peygamber'ine iman edenlerin hepsi, namazlarında, tahiyyâta ve her vesileyle O'nu selâmlamakta ve hürmetle anmaktadır. Bu ne güzel bir teşekkür, ne mühim bir vefâ örneğidir.

DERİN UYKUYA DALMAMAK

137- Şir'atül-islâm kitabında kaydedilen bir ince işarete göre :

İbrahim aleyhisselâm, Mina sahrasındaki kurban mahalline gelip oğlunu kurban etme emri aldığını kendisine açıkladığı sırada Hz. İsmail dedi ki :

-Babacığım bu, Habib'ine karşı uykuya dalanın bir cezasıdır. Eğer sen uyumamış olsaydın bununla emir olunmazdın" (Şir'atül-islam 220)

Gerçekten her namazdan sonraki tesbihlerde okuduğumuz , âyetlerin seyyidi âyetül-kürsî'de :

لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ(Bakara 255 Sh-43)

(Allah, hayy ve kayyûmdur) Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama.

Cümleleri'nin tefsirlerdeki izahlarında, uykudan münezzehe olan yüce Allah'ın, dostluğuna lâayık olabilmek için, fazla ve derin uykudan kaçınılması gerektiğine işaret edildiği kaydedilmektedir.

Buradan, anlaşılıyor ki, mahbûb-i hakîki olan yüce Allaha karşı dostluğun; kalpteki râbîta ve zikr-i kalbî sâyesinde, uyurken bile perdelenme-mesi hassasiyeti, dünyalara ibret olarak, Hz. İsmâîl aleyhissellâm tarafından böyle dile getirilmiştir.

OĞLUNU KURBAN ETMEKLE NİÇİN EMROLUNDU

138- **Fakih Ebulleys** Hazretlerinin beyanına göre de; İbrahim aleyhisselam'ın, oğlunu kurban etmesinin **sebebi** ve ona Allah'ın, bunu emretmesi **iki vechiledir** : (Bahr Udhiyye sh-50)

BİRİNCİ SEBEP : Ne zaman ki oğlu onunla gezip, koşarak işlerinde kendisine yardım edecek sevimli bir çağa geldi, ona karşı muhabbeti fazlalaşmıştı. Ebeveynin, evlatlarına karşı muhabbetlerinin en çok ziyadeleştiği çağ da bu çağ'dır. Nitekim :

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ

“Vaktâ ki, babasıyla beraber yürüyüp çalışacak çağa erişti”Âyet-i kerimesinde de buna işaret vardır. İşte, İsmail aleyhisselam'ın böyle sevimli bir çağında evlat sevgisi ağırlıklı olarak Hz. İbrahim'in gönlüne yerleşince; **Halîl'in, Halîl'e** olan ince dostluğuna (**Halîl'liğine**) sanki bir gölge düşmüştü. Bunun üzerine **Halîl-i Hakîkî** olan yüce Allah :

“Demek ki, sen benim Halîl'im iken benden başkası ile hemhal oluyorsun, nazarlarını ona yöneltiyorsun öyle mi?”

-Git şimdi oğlunu kurban et de, kalbini ondan kesiver. Tâ ki **Halîl, Halîl'inden başkasına gönlünde yer vermesin!** dedi. İşte, bu **bir sırrı kader** ve ince dostluk tecellisidir ki, bunun bir misali de şudur :

Habibullah Ünvânî'nin sahibi, âhir zaman peygamberi **Muhammed Mustafâ** sallallahu aleyhi vesellem; ne zaman ki, torunları Hasan ve Hüseyin'e bakıp kalbine onların muhabbeti yerleşti, Cebrâil aleyhisselam kendisine gelip dedi ki :
-Bu torunlarını çok mu seviyorsun?

-Cevap verdi ki : **EVET...**

-Cebrâil aleyhisselam: **“Birisi zehirlenerek, diğeri de kılıçla öldürülünceye kadar sevecek misin?”** dedi. (Hz.Hüseyin ve kerbela M.Asım Köksal s-14)

Bunun üzerine peygamber aleyhissalâtu vesselâm, bir anda ürperdi ve sevgili torunları hakkındaki muhabbeti, sevgi ile acı arasında gölgelendi.
Allah'ın Habîb'i Resul-i Ekrem'e (sallellahu aleyhi vesellem), burada, bir ikaz ve tenbih yapıyordu. Ve anlaşıldı ki :

-Artık **Habîb, Habîb'den başkasına gönlünde fazla yer vermeyecekti.** Zira en büyük imtihan peygamberleredir. Nitekim, ahlâk ve insanlık nümunesi Hz. Aişe (radiyallahu anhâ vâlidemiz) de, büyük sevgi ve takdir görmesinin sonucu İFK hâdisesinin (iftiranın) kurbanı olmuştur. (Bahr Udhiyye sh- 50-51)

İKİNCİ SEBEP : Yüce Allah Hz. İbrahim'i "**Halîm**" ismiyle şereflendirdi. Bunda da aynı sır ve hikmetler vardır.

Kur'an-ı kerim bunu, şöyle bildirmektedir :

﴿٧٥﴾ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ

"İbrahim cidden yumuşak huylu, yufka yürekli (bağrı yanık) ve kendisini Allah'a teslim eden bir kul idi" (Hud suresi 75 Sh-229)

Hz. Allah, onun **Halîm**'liğine nazar edip; Hz. İbrahim'i, Halîm'liği ile iftihar eder bir hayret, bir taaccüb içinde buldu. Bunun üzerine bazı hikmetlerini göstermek ve ma'rifetullah noktasında onu geliştirmek için kendisini semâvât'a, bir nevi **Mi'râca yükseltti.** Bu husustaki âyet-i kerime şöyle :

﴿٧٥﴾ وَكَذَلِكَ نَرَىٰ إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ

Böylece biz, imanında yakîn'e (kesinliğe) ulaşması için İbrahim'e göklerin ve yerin melekûtunu (muhteşem hükümrancılığını) da gösteriyorduk. (Enam Sh-136)

İşte o yükseliş esnasında Hz. İbrahim bir kul gördü ki, fâhiş bir günah işliyordu.

-Allahım onu helâk et, diye dâa etti, Allah da onu helâk etti.

-Sonra, bir başkasını görüp, aynı tarzda dâa etti. Allah onu da helâk etti.

-Tekrar benzer bir manzara görüp yine dâa ve aynı netice olunca Hz. Allah buyurdu ki :

“Ey İbrahim, şayet bu halde bir müddet daha kalmış olsan senin bed-düan ile bütün kullar helak olup gidecekler...Halbuki ben, her gün milyonlarca isyankârı görüp dururken hepsinin rızkını veriyorum ve onları helak etmiyorum. Senin Halîm’liğın bu kadar mı?” buyurmuş, O’na bu SIR ve hikmet dolu manzarayı neden gösterdiğini de Hz. Allah, âyet-i kerimenin sonunda şöyle açıklıyor :

وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُؤَقِنِينَ

“İnancında (ve hikmetleri kavramakta) yakîn’e, kesinliğe ulaşması için bunları gösterdik”

Böylece İbrahim aleyhisselam, iyice kanâat getirdi ki, Hiç şüphesiz, Rabb-i Teâlâ, yer yüzündeki KUL’u İbrahim’den çok çok Halîm’dir, merhametlidir ve Allah’ın Halîm’liği ve merhameti yanında kendi Halîm’liğinin ehemmiyeti yoktur.. Nitekim Allahın Halîm’liği bir âyet-i kerimede şöyle bildiriliyor :

﴿٥٩﴾ وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ

“Muhakkak ki Allah her şeyi hakkıyla bilicidir, çok Halîm’dir” (Hac Sh-339)

İşte bu suretle, ne zaman ki Allah, kulları üzerindeki hilmini, şefkatini, merhametini Hz. İbrahim’e gösterdi. Sonra onu tekrar yer yüzüne iâde edip, bu defa mahlukatı içerisinde de İbrahim’den daha Halîm’i olduğunu kendisine gösterecekti. Ve işte bu sebeple, Semâvât’a seyâhatten sonra onu, yer yüzünde yeni büyük bir imtihana tâbi tuttu :

-Ya İbrahim, oğlunu kurban et ! dedi. Ve bunu oğlu İsmail’e açıkladığında O :
-Babacığım! sen ne emrolundunsa onu yap. İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın” diyecek kadar Halim, selim ve Rabbine teslim ve uysal birisi karşısına çıkmıştı. İsmâil aleyhisselam’ın bu halimliğini de kur’an-ı kerim şöyle bildiriyor :

فَبَشِّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ

Böylece biz de ona, halîm, selîm bir oğul müjdeledik.

İşte, Halil İbrahim aleyhisselam, yer yüzünde de, kendisinden daha Halîm ve Münîb, (yani bütün varlığıyla Allah’a yönelen) birisi bulunduğunu, ve hatta boynunu kurban olmak için uzatan birisi olduğunu böylece anlamış oldu. Ki, o son derece Halim olan kişi de kendi oğlu İsmâil aleyhisselam idi.

Böylece Halilullah gördü ki; yer yüzünde, oğlu İsmail aleyhisselam, kendisinden daha Halîm’dir. Hepsinin fevkinde de, her yerde ve zaman çok daha Halîm olan mekândan münezzeh, Hazret-i Allah vardır.

İşte böyle nice hikmetler; İbrahim aleyhisselam’ın, oğlu İsmail’i kurban etmekle emir olunmasına sebep olmuştur. (Bahrul Udhiyye sh- 50-51)

139- Kurban, cenab-ı Hakk'ın kullarına en büyük imtihanıdır ve bu imtihanların en büyüğü **peygamberlerde** görülmüştür. Bütün peygamberlerin verdiği imtihanların en muazzamını da Resulullah efendimiz vermişlerdir.

Nitekim, İbrahim aleyhisselamın bu imtihanına mukabil, Resulullah efendimizin hânedânından, başta torunları **Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin** radiyallahu anhuma olmak üzere **yüz yetmiş kişinin şehid olacağı** Hz. peygambere bildirilmiş ve onların **şehid'liğini** kabullenmiştir ki, bu bir **sırrı kader** işi olup, belki onların **Makam-ı Mahmud'da** maiyyet-i Resulillah'da ebediyen birlikte olabilmeleri için böyle olmuştur. (**Z. Sunguroğlu notları sh-37**)

ATEŞE ATILMA İMTİHANI

140-Ahir zaman peygamberi Muhammed Mustafî'nın (S.A) mübarek dedeleri olan Hz. İbrahim, öyle bir Allah dostu, öyle bir **Halilullah'dır** ki, **İslâmı** tebliğ uğrunda hükümdar **Nemrud** tarafından azgın ateşlere atıldığı o sıkıntılı anlarında bile **Halîl-i Hakîkî** olan yüce Allah'tan başka kimseden yardım istememiştir. Tam ateşe atılacağı anda şöyle imtihan edilmişti :

Cebrâil yetişip:

-Ya İbrîlâhim! Yüce Allah selâm ediyor! ne dilerse emrindeyim! dediğinde:

-Allah, kuluna kâfidir? Senden bir isteğim yoktur Yâ Cibrîl, Demişti... Öyle bir tevekkül, öyle bir teslimiyet ki, ölüm, gözünün önüne geldiği anda bile Allah'dan başkasından medet beklenmiyor.

İşte İbrahim aleyhisselâm, **mâ-sivâ'**dan bu derece müstağnî.. yüce Mevlâ'ya bu derece teslim olmuş bir dost idi. Bunun içindir ki **"Halilullah"** yani, **"Allah'ın dostu"** ünvanını almıştı. Kur'anı kerim, O'nun **"Halil'liğini"** şöyle bildirmektedir

Vettehazellahu ibrahime halilen ayet yazılacak

Allah, İbrahimi DOST edinmiştir. (Nisa 125 Sh-99)

Yoksa, **Allah'ın Halîl'i** olmak, öyle konuşulduğu gibi kolay bir iş değildir. Bu kâmil teslimiyet Ruhunu kur'an-ı kerim şöyle ifade buyurur :

﴿٣٦﴾ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضِلِّ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ
﴿٣٧﴾ وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ

Allah kuluna kâfi değil midir? (Resulüm!) Seni Allah'tan başka şeylerle korkutmak istiyorlar. Allah, kimi saptırırsa artık ona hidâyet verecek yoktur".."

“Kime de Allah hidâyet verirse, artık onu şaşirtacak yoktur. Allah, mutlak güç sâhibi ve (zamanı gelince) intikam alıcı değil midir?. (Zümer 36-37 Sh-463 D.oğ.)

Bu âyet-i kerîme’de, **Allah’a dostluk sırrı’nın** âdetâ, **şifresi** verilmektedir. Bu manada Allah’a dost olanlara dokunmak isteyenlerin nasıl kül olup gittiğini de haber vermektedir. Allah’a işte böyle tevekkül eden İbrahim aleyhiselam’ı ateş yakmamıştır.

-Sen, bana tevekkül ediyor ve sâdece benden yardım bekliyorsun öyle mi?

-O halde ben de ateş’e emir veririm : Yakma Halilimi derim, Halil’liğimi gösteririm, buyurulmuş olmaktadır.

SİVRİ SİNEĞE GÜCÜ YETMEYEN NEMRUD

141-Allah’dan başkasına istinad edenlerin, örümcek yuvasına sığınarak korunma bekleyenden farkı olmayacağı açıktır. Allah’ın **Halîl**’ine sû-i kast düzenleyen hükümdar **Nemrud**’un hâli ise buna, en açık bir örnektir.

Hz.İbrahim’i öyle bir ateşe atın ki, bütün dünyaya ibret olsun!

diyen Nemrud’dan, Hz. Allah öyle intikam almıştır ki, kendisi bütün âleme ibret olmuştur.

Hz. Allah, bir sivri sineği Nemrud üzerinde görevlendirmişti. O sinek, Nemrud’un burnundan girerek genizine yerleşmişti. Oradan beynini tırmalaya tırmalaya helâk olmasına yetmiştir.

Allaha iman ile, O’na istinâd etmeyenlerin, aslında bir sivri sineğe bile gücünün yetmeyeceği böylece, bütün dünyaya anlatılmıştır..

Vızıldadıkça beynini tırmalayan sineği susturmak için, tokmakla kendi kafasına vurmak durumunda kalan hükümdar Nemrud’a Hz. Allah, kendi cezasını kendi eliyle infaz ettirmiştir. Sineğin tırmalamasından, beyni öyle sızlamış ki, onu

susturmak için kafasına tokmakla vura vura ölüp gitmiştir. Allah'ın intikam ve adâletine bakın ki, ilâh'lık taslarken, ufacık sivri sineğe bile gücü yememişti.

Bundan ibret alan bazı evliyâlar Allah'ın yüce kudretini anarken, duâlarında Allah'a şöyle yalvarmışlar :

-Ey.. “En büyük Rabbiniz benim” diyen Fir'avnı, Bahr-i NİL'de ğark eyleyen Sübhân..

-Ey.. “Yeryüzünün Tanrısıyım” diyen Nemrud'u, sivrisinek'le kahreyleyen Mennân..”

İşte, Azgın alevler içine attıkları İbrahim aleyhisselam'ı, kömür hâlinde görmeyi hayâl ettikleri bir anda, onu yemyeşil çimenler içinde, secde'ye kapanmış, Rabbi'na teşekkür hâlinde görünce, dehşete kapılıp kaçmaya çalışan Nemrud'u bir sivri sinek tâkip etmiş ve sonuçta, emredildiği şekilde, işini bitirmişti.

Cihân peygamberi Muhammed Mustafâ'ya ve O'nun yolunda olanlara zarar vermeye yeltenenlerin ve dil uzatarak incitenlerin âkıbeti de ondan farklı değildir. Hepsinin âkıbeti aynı olmuş ve hep aynı olmaya devam edecektir. Ne var ki, kâinat kitâbını okumak ve ondan ibret almak, her insanın nasibi değildir.

142- Yukarıda 107. âyet-i kerimedeki,

﴿١٠٧﴾ وَفَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ

O'na büyük bir kurbanlık verdik. ifadesinde “**büyük kurban**” dan maksat :

BİRİNCİSİ; bu kurbanın, kıyamete kadar gelecek insanların kurtuluşuna vesile olup, canlarına bedel olmak üzere hayvanâtın kesilmesine **bir başlangıç** olması ve artık insanın, kurban olmaktan kurtulup, onun yerine bazı hayvanların kesilmesinin hüküm altına alınmış olmasıdır.

Zira, eğer Hz. İbrahim evladını kurban etmiş olsa idi, evlat kurban etmek artık müslümanların hepsine vâcip olacaktı. Çünkü kurban Âdem aleyhisselam'dan beri bütün ümmetlerde meşru bir ibadet olduğu, âyet-i kerime ile sâbittir. Şöyle ki :

اذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا

(Âdem aleyhisselamın oğulları Hâbil ve Kaabil) **Hani her ikisi de birer kurban takdim etmişlerdi.** (Maide 27 Bahrul -Udhiye S-48)

Ayrıca benî İsrâil ve Yahudilerdeki kurbanla ilgili olarak da, Kur'ân-ı kerimde bir âyet-i kerime şöyle :

﴿١٨٣﴾ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عَهْدَ الْيَنَّا الْأَنْوَمْنَ لِرَسُولٍ حَتَّىٰ يَأْتِيَنَّا بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّن قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالذِّكْرِ قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

"Onlar (yani Yahudiler) dediler ki, Allah bize; gökten inen bir ateşin yiyeceği, yakıp kor haline getireceği bir kurban getirmediği hiçbir peygambere inanmama-mızı emretti. Onlara de ki : “Benden önce birçok peygamber, açık mucizelerin yanında, sizin öne sürdüğünüz kurbanı da getirdiler. Peki, sözünüzde samimi iseniz, onları niçin öldürdünüz?” (Al-i İmran 183)

Hazret-i Allah'ın, bu ümmetin **kurbanından ateşi kaldırmış olması** ve onu, rızıklarına bir ziyade olmak üzere kendi vücutlarına ve fakirlere gıda yapmış olması da büyük bir nimet olmuştur. Ve bu kurban, mü'minlerin bedenlerinden azabın kaldırılacağına bir delildir. Bu nimetin kıymeti elbette bilinmelidir. Zira nimete nankörlük eden geçmiş ümmetlerden beni-İsrâil yahudilerinin nasıl cezâlandırıldığı kur'ânı kerimde bildirilmektedir. (Bahrul Udhiyye s-48)

İKİNCİSİ : “**Büyük Kurban**” denilmesinin bir başka sebebi de, bu kurban; Hz. İsmail'in neslinden âhir zaman Nebîsi, **iki cihan Serveri Muhammed Mustafa'nın**, dünyaya gelmesine, imkân hazırlamış olmasıdır. İşte, bundan dolayı “**büyük kurban**” ünvanı verilmiştir. Çünkü, peygamber efendimiz (Sallellâhu aleyhi vesellem), İsmâîl aleyhisselâm'ın neslindedir. Hz. İsmâîl kurban edilmiş olsa idi, âhir zaman peygamberi Muhammed Mustafâ'nın (s.a), dünyaya gelmemesi lazım gelirdi.

BEN İKİ KURBANLIĞIN OĞLUYUM

143- Ne ibretlidir ki, daha sonra Hz. peygamber (sallellâhu aleyhi vesellem) efendimizin muhterem pederleri Hz. Abdullah da, babası Abdülmuttalib'in bir nezrinden dolayı kurban edilmek durumu ile karşı karşıya gelmişti. İşte bunun içindir ki, peygamber-i zîşan efendimiz bir hadîs-i şeriflerinde:

أَنَا الْذَّبِيحُ

=**Ben iki kurbanlığın oğluyum**= buyurmuştur. (Elm 6-444)

Yani birisi, cedit olan Hz. İsmail aleyhisselam. Birisi de, muhterem pederleri Hz. Abdullah... Zira, her ikisi de, ilâhî bir lütuf ile, kurban edilmekten son anda kurtulmuşlardı.

HZ. PEYGAMBER'E SORMUŞLARDI

"Bu iki kurban işi nasıl oldu yâ Resulellah?" diye, ashâb-ı kiram tarafından sorulduğunda meselenin, Hz. peygamber tarafından aşağıda özetlendiği şekilde açıklandığı kaydedilmektedir. Şöyle ki :

ZEMZEM KUYUSU KAPATILMIŞTI

144- Âhir zaman peygamberi henüz dünyaya şeref vermeden önce, bir zamanlar **Amr ibni Hâris** denilen hâin ve askerleri, kâinatın iman beşiği Kâbe'ye saldıрмаğa kalkmıştı. Hz. Allah, bunların üzerine bir düşman musallat ederek onları bertaraf etti.

Bu fesatçı topluluğun reisi, canını zorla kurtarıp Mekke'den kaçarken yine mel'anetini işlemekten geri kalmamıştı. Tam başını alıp giderken; Hz. İbrahim ve İsmail aleyhisselam tarafından inşâ ve ihyâ edilmiş bulunan zemzem kuyusuna, Kâ'benin bütün hazinelerini atmış ve üzerine taş toprak dökerek zemzem'in izini kaybetmişti. O zamandan beri zemzem, belirsiz bir haldeydi. (Hz. Emine 161-176 M.Necati Bursalı)

ABDULMUTTALİB'İN ZEMZEM'İ YENİDEN ÇIKARMASI

145- Kâ'be'nin yanında **Hicr** mevkiinde uyumak, **Abdülmuttalib Hazretlerinin** âdeti idi. Yine bir gün Kâ'be'nin yanında uyuyorken rü'yâsında nur yüzlü biri gelip ona :

-Ey Abdülmuttalib dedi. Zemzem'i kaz!...

Ertesi gün, evvel gördüğü zât, rü'yâsında tekrar karşısına dikilip :

-Ey Abdülmuttalib zemzem kuyusunu kaz!, dedi.

Uykudan uyanan Abdülmuttalib, derin düşüncelere daldı. Fakat, fazla bir şey anlamadı.

Bir gün sonra yine aynı noktada aynı rü'ya. Aynı adam yine seslendi! :

-Zemzem'i kaz!..

-Abdulmuttalip titreyerek ve heyecanla bu defeye sordu :

-Ey Mübârek zat! Bana söyle, zemzem nedir ?.. Cevap şöyle geldi :

-Zemzem, hiç kesilmez, dibine ulaşılmaz, hacıların su ihtiyacını karşılayacağı bir SU'dur ve O su, kurbanların kanları, tersleri dökülen yer arasındadır. Alaca kanatlı bir karga, orayı gagalar, orada karınca yuvası da var!... dedi.

Abdulmuttalib hazretleri, büyük bir sevinçle uykudan uyandı. Gönlü, deniz gibi dalgalanıyordu. . Hacıları sulamak gibi şerefli bir hizmet imkânı doğuyordu.

Hemen **zemzem kuyusunu** açıp meydana çıkarmak için harekete geçti fakat, yanında, oğlu Hâris'ten başka kimse yoktu. Buram buram tüten mübarek toprağı, elindeki kazmanın ucu ile eşmeye başladı. Fakat o da ne ?.. Kureyş ileri gelenleri, dalga dalga gelip Abdulmuttalib'in karşısına dikildiler:

-Ey Abdulmuttalib, orası babamız İsmail aleyhisselam'ın kuyusudur. Onda bizim de hakkımız var, oraya dokundurmayız, dediler ve ileri geri konuşular.

146- Zor durumda kalan Abdulmuttalib'e destek olabilecek tek oğlu Hâris'ten başka kimse yoktu. Ne var ki, zemzem'i açmak dâvası, artık kendisi için vazgeçilecek bir iş değildi. Fakat, buna rağmen geri çekildi ve kureyşlilerle kavgaya girmedi. Çok üzgündü, Zemzem için âdetâ içi ateş almıştı.

İşte o anda, gönlünün tââ.. derinliklerinden gelen bir ruh hâliyle Allah'a müracaat etti:

-Ey benim Rabbim, Bana bu mübârek zemzem'i meydana çıkarmak gücü vermeni istiyorum. Yanımda, tek oğlumdan başka kimsem yok. Bana on tane oğul ihsan etmeni diliyorum. Çünkü sen, merhametlilerin en merhametlisisin. Muvaffak olursam oğullarımdan birini senin uğrunda kurban edeyim, adağım olsun Allahım! Dedi ve ağladı, ağladı..

147- Asîl ve soylu **Abdulmuttalib Hazretleri** zemzem'in yeniden ihyası uğrunda işte böyle adakta bulunmuştu. (Hz.Amine M.N.Bursalı- İst. Çelik Yayınevi Sh-161)

Zamanlar akıp gidiyordu. Hz Allah, Abdulmuttalib'e, her biri bir Arslan heybetinde tam **on tane oğul ihsan etti**. Demek ki duası kabul olunmuştu.

Bu evlatların en küçüğü de, âhir zamanın cihân peygamberi Muhammed Mustafâ (sallellahu aleyhi vesellem)'in, muhterem pederleri Hz. Abdullah idi.

148- Seneler sonra evlatları ile güç ve kuvvet bulan Abdulmuttalib bir gün oğullarını yanına alıp Ka'be'ye vardı ve mübârek zemzem kuyusunu, rü'yada gördüğü işaretlerle yeniden tespit edip, ilk kazmayı kendisi vurdu. Oğulları da kendisine canla başla yardım ediyorlardı. Artık ona kafa tutmaya kimse cesaret edemedi. Mübarek kuyuyu meydana çıkarma hedefine ulaşma yoluna girmişti.

149- Uzun emekler sonunda zemzem suyu hakikaten pırıl pırıl kaynayarak fıskırmaya başladı. Abdulmuttalib'in sevincini tarif etmeğe imkan yoktu. Kuyunun başına toplanan Kureyşliler, gözlerine inanamıyorlardı. Bu adam böyle mübarek bir işi nasıl başardı, diyorlar ve artık onlar da bayram yapıyorlardı.

150- Bu suretle, daha önce kuyunun içine atılmış bulunan kıymetli eşyalar tek tek çıkarılmıştı. Abdulmuttalib, **Hacer-ul esved'e** ulaştı ve onu çıkarıp zemzemle yıkadı, öptü, öptü, öptü... Sonra Kâ'be'nin duvarındaki yerine yerleştirdi.

ABDULMUTTALİB'İN ZOR GÜNLERİ

151- Bu hudutsuz sevinçlerden sonra bu defa Abdulmuttalib'i bekleyen büyük bir imtihan vardı. Çünkü artık muradına ermişti. Yüce Allah, kendisine **on oğul ihsan etmiş**, zemzem kuyusunu ihyâ etmek de kendisine nasip olmuştu. Şimdi, neyrini yerine getirmeli, oğullarından birini Hak rızası uğrunda fedâ etmeliydi.

152- Abdulmuttalib bir gece yatağına uzanmış yatıyorken rü'yasında önüne yine o **nurlu heybetli adam dikildi** ve gök gibi gürlledi :

-Ey Abdulmuttalib! Muradına nâil oldun, artık nezrini yerine getir, kurbanını kes!..

Abdulmuttalib dehşet içinde uyandı ve hemen koştu. Bir koç alıp onu derhal kesti ve fakir fukaraya dağıttı. Akşam oldu yine uykuya daldı. Ne var ki, aynı heybetli ses yine yükseldi :

-O değil, büyük kurban büyük kurban! denildi.

Bir sığır kurban etti, arkasından bir deve kesti fakat heybetli zât yine görüldü :

-Olmadı Ey Abdulmuttalib büyük kurban büyük!. deyince, Abdulmuttalib hayret içinde irkildi ve korka korka sordu:

-Daha büyük, diyorsun, deveden büyüğü nedir?

Heybetli zât, kelimelerin üstüne basa basa sesini yükseltti.

-Oğullarından biri, oğullarından biri... demez mi?

Abdulmuttalib irkildi... Meseleyi şimdi kavramıştı ve yıllar önce telaffuz ettiği, **bir evladını kurban etme nezrini** hemen hatırladı.

Evet,.. evlatlarımdan birini Allah için kurban etmeliyim, dedi ve derhal kararını verdi.

ON EVLAT ARASINDA KUR'A

153- On tane oğlunu topladı ve meseleyi olduğu gibi onlara anlatıp, bir tanesini kurban etmek üzere aralarında kur'a çekeceğini onlara söyleyince, iyice dinleyip, asâletle hepsi birden haykırdılar :

-Sen bizim babamızsın, Senin hükmüne râzı oluruz. İçimizden kimi istersen onu kurban et, dediler.

Arap geleneğinde hakikaten babaya bağlılık ve teslimiyet çok kuvvetlidir. Oğullarının böylesine teslimiyet göstermelerinden çok memnun olan Abdulmuttalib'in heyecanı yükseldikçe yükseliyordu. Acaba şimdi kur'a kime çıkacaktı?.

Abdullah aklına geldikçe içi eriyordu.. **Ya kur'a, ona çıkarsa?** diyordu. Zira, en küçük oğlu **Abdullah'ın alında bir güneş nuru parlıyordu.** Çok başka bir hâli vardı. Bir gülümseyişine bin cihan fedâ edilecek gibiydi. Herkesin gözünde o, eşi bulunmaz bir güzel idi. Sanki, o devrin, **Hazret-i YUSUF'u** idi. Allah'a karşı muhabbet ve ittikasi da en ileri derecedeydi. Kısacası, onun alında, âhir zaman peygamberi'nin Muhammedî nuru'nun parlamayıp durduğunu bilmeyen yok gibiydi.

-Şimdi, kur'a **ya Abdullah'a çıkarsa** ne yapacaktı? İşte mesele, burada düşünülmemişti.

-Bütün metânetini toplayarak nihâyet kur'âyı çekti ve isim çıktı : **ABDULLAH...**

154- Korktuğu başına gelmişti; Abdulmuttalip, tepeden tırnağa sarsıldı. Gözleri karardı, başı döndü, dizinin bağı çözüldü ve yere yığılmıştı...Neden sonra toparlandığında oğlu Abdullah boynuna sarılmış, onu teselli etmeye çalışıyordu.

-Kanının her zerresinden asâlet fıskıran bu küçük oğlu, şöyle diyordu :

-Metin ol babacığım! Ben Allah'ın emrine boyun eğer ve sana da aslâ zorluk çıkarmam.

-Abdulmuttalib kollarını açıp, sevgili oğlunu kucakladı. Işık saçan alnını defalarca öptü, öptü öptü... Hıçkırıklar, boğazını tıkamıştı. Herkesin çok çok sevdiği Abdullah'ın, kurban edileceği, kısa zamanda her tarafta duyulmuş ve herkes mâtem yapmaya başlamıştı.

-Sevgili oğlu ile mutâbık kalan Abdulmuttalip, bıçağını hazırlamış ve onu kurban etmek üzere, Kâbe'ye kadar birlikte gitmişlerdi.

155- Hâdiseyi haber alan Kureyş kabilesinin bütün ileri gelenleri hemen koşarak etrafını sardılar :

-Olmaz Ey Abdulmuttalip olmaz!.. dediler.

-Neden olmasın, evlat benim evladım değil mi?

-Ey Abdulmuttalib! Abdullah gibi bir çocuk kurban edilmez...Ve sonra aramızda evlat kurban etme âdeti de yerleşir. İnsanlar oğlunu nezreder, sonra senin gibi Kâ'be'ye getirip kurban etmeğe kalkarlar. Sen Rabbinden başka bir yol iste, başka bir çâre ara, Abdullah gibi bir evlat kurban edilemez, dediler ve iknâ etmeye çalıştılar. Bu esnâda Abdullah'ı uzaklaştırıp sakladılar.

Sonra onun yerine Kureyş âdeti gereğince bir adamın diyeti olan **ON DEVE** kurban etmesini teklif ettiler.

156- Bu teklifleri dinleyen Abdulmuttalib, bir taraftan bu sözlerin haklı yanlarını düşünürken, diğer taraftan oğlunun kaçırıldığını da anlayınca **on deve koyup karşılıklı kur'a çekmeye** razı olmuş fakat, kur'a yine Abdullah'a çıkmıştı.

Böylece, develer on, on artırılarak, 20,30,40,60 derken çekilen kur'aların, her seferinde yine Abdullah'a çıkması, herkesi hayrette bırakıyordu.

Nihâyet, karşılığında **yüz deve konulunca** bu defa kur'a, develere çıkmıştı.

Mekke'den, göklere doğru bir çığlık yükseldi :

-Abdullah kurtuldu, Abdullah kurtuldu...

O gece rü'yâsında ilâhî te'yid geldi ve denildi ki :

“Ey Abdulmuttalib! Develeri kes develeri! Bu oğlunu kurban etme!.. Bilesin ki oğlun Abdullah’a bir NUR damlası yerleştirilmiştir. (ki Muhammed Mustafa’nın Nuru’dur) Eğer o NUR olmasaydı yeri, göğü ve onların üzerinde olanları Allah yaratmazdı” denildi.

Bu hâdisesi’nin delil’i kur’anda şu âyet-i kerimedir :

﴿٢٨﴾ مَا خَلَقْكُمْ وَلَا بَعَثْكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةً

(Ey İnsanlar!) **Sizin hepinizi yaratmak ve hepinizi öldükten sonra diriltmek, ancak bir tek kişiyi yaratmak gibidir** (Lukman 28 Sh-410 -Bahrul Udhiyye sh-42-48)

“Ke-nefsin Vâhidetin = Bir tek kişiyi diriltmek gibidir= ifadesindeki (Kef) harfi (Lâm) mevkiindedir. Ki, **“Li-nefsin Vâhidetin” Bir tek kişiyi yarattığımız içindir=** manasınadır. Ayeti kerimenin diğer manası budur.

Yani : **“Ey İnsanlar! yaratılmanız da, mahşere çıkmanız da sırf onun hürmetinedir, onun varlığı sebebiyledir, Hz. Muhammed’i yarattığımdan dolayıdır”** demektir. (Bahr Udhiyye 48)

لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَّا خَلَقْتَ الْأَفْلَاكَ

Ey Muhammed! Sen olmasaydın, sen olmasaydın eflâki yaratmazdım” kudsî hadîs-i şerif de, işte bu hakîkatı açıklamaktadır. (Ruhul beyan 1-27)

Bu mânâ ile hakikat-i Muhammediye’nin zuhuru, bütün hilkatin gâyesi demektir. (Hakk Dini K.Dili 8-18)

Âlemlere rahmet olan âhir zamanın mümtaz peygamberine ümmet olmuş iken, Hz. Resulullah’ın, bütün kâinat için sebep-i hilkat olduğu hakîkatını, **“Levlâke Levlâke”** sırrını hâlâ kavrayamayan zavallılara ise, acımdan başka, yapılacak şey yoktur.

Hülâsa Abdulmuttalib hazretleri, oğlu Hz. Abdullah’ı kurban etmek üzere iken, onun yerine bu defa o yüz deveyi kesmesi rü’yasında emredildiğinden, onları fedâ ederek nezrini yerine getirmişti. En sevimli oğlu Abdullah’ı, Allah için kurban etmeye teşebbüs ederek büyük fedâkârlık gösteren Abdulmuttalib hazretlerine son anda yüz deve emredilmesiyle Resulullah’ın muazzez pederi kurban olmaktan kurtulmuştu.

İMTİHANLAR DÜNYÂSI

157- İşte, nice hikmetler ve ibretlerle dolu bütün bu safhalardan, imtihanlardan geçildikten sonra, âlemleri şereflendiren âhir zaman peygamberi Muhammed Mustafâ, dünyaya gelmiş ve O'nun hayırlı ümmetine artık, kendilerini veya evlâtlarını kurban etmeleri değil, kendi canlarına bedel olarak, kurbanlık hayvanatı kesmeleri emredilmiş ve bunun, kur'an-ı kerimde hükme bağlanmış olması, bu ümmet için büyük bir ilâhî lütuf olmuştur.

İNSAN OĞLUNU KURBAN ADAMIŞ OLSA

158- Onun içindir ki, farazâ, çocuğunu kurban etmeyi adanmış olan kimseye, oğlunu kesmesi değil, bir koyun kurban etmesi vâcip olur. (Hak dini k.dili 6-444)

Zira, evlâd'ın kurban edilme nezri hususunda geçmişte bir karîne bulunduğundan, **o sünnete ittibâen**, bu şekilde adak yapan kimseye bir koç kesmek gerekir. Bu, tercihli bir hüküm olmuştur. Ancak, bir insan; **kendimi kurban edeceğim** dese, hiçbir şey yapmak icap etmez. Yine bunun gibi, kardeşimi, yahut babamı, ya da annemi kurban edeceğim, diyen kimseye de bir şey lazım gelmez.

Çünkü, adak yapılan şeyin cinsinden bir farz veya vâcip'in bulunması yani, benzerinin dinimizde uygulanmış veya mübâh olarak bulunması şarttır. Meselâ, oruç tutmak, sadaka vermek veya bir müddet evden çıkmamak gibi.

159- Bu cihetle bir insan, haram olan bir şey üzerine adakta bulunamaz. Böyle bir adak yapmış olsa meselâ : şu işim olursa içki içeceğim, veya şunun kapısını kıracağım, gibi sözler, aslâ geçerli değildir. Böyle adaklarda o işi yapmak değil, yapmamak vâcip olur ve söylenen sözden dolayı da, Allah'tan af dilemek icap eder. (Şerhut tahâvi- ve Bahrul-Udhiyye 70)

160 - Bâliğ olmamış çocukların ve akli olmayan **mecnunların** adak adamasının bir hükmü yoktur. Bununla beraber, bâliğ olmayan ancak yetişkin sayılan (**mürâhık**) çocuklar, sorumluluktan büsbütün uzak olmadıklarından, adak manası taşıyan kelimeleri konuşurken çok dikkatli olmaları gerekir. (Nimetul islam 867)

Yüce Mevlâ **Cedd-i Nebî** Halîlullah hurmetine ve O'nun **Nesl'i Necîb'i** âhir zaman peygamberi Muhammed Mustafâ hurmetine bütün mü'minlere, kurban kesmeyi nasib eylesin. Mahşerin dayanılmaz sıkıntılarında kurtulmamıza vesile eylesin. (Âmîn)

EMEKLİ MÜFTÜ
HÜSNÜ YILMAZ

